

جهنهم واری پھشیمانان

- كتيب : جهنهم واري پھشيمانان
- نقيسر : تھ حسين دوسي
- چاپا نيكي ۲۰۰۶
- چاپخانهيا زانا دهوك
- ژمارا سپارتنى ل پھرتوكخانهيا گشتى ل ھهوليئى : ۲۵۹
- ل سالا ۲۰۰۶
- ژ وھشانين پھرتوكخانه جزيى ل دهوكى .

**جہنہم
واریّ پہ شیّمانان**

تہ حسین ئیبراہیم دؤسکی

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

﴿ وَمَنْ يُشَاقِقِ الرَّسُولَ مِنْ بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُ
الْهُدَىٰ وَيَتَّبِعْ غَيْرَ سَبِيلِ الْمُؤْمِنِينَ نُوَلِّهِ مَا تَوَلَّىٰ
وَنُصَلِّهِ جَهَنَّمَ ۖ وَسَاءَتْ مَصِيرًا ﴿١١٥﴾

سورة النساء : ١١٥

ب نافی خودایی مهزن و دلۆقان

مرۆف دەمی ل کیتابا خودی و سوننه تا پیغه مبهری - سلاف
لی بن - دزقوت و دخوینت تی دئینته دهر کول هژماره کانه یا
کیم ژ جهان ئه و به حسی جهنهمی و ئاگری وی دکهن ،
و به حسی وی عه زابی دکهن یا بو کافر و گونه هکاران ل ویری
هاتی یه ناماده کرن ، و ل گه له ک جهان ژی خودی و پیغه مبهری
وی خودان باوهران ژ فی جهنهمی دترسین ، ب رهنگه کی
وهسا مرۆف پسپاره کی د گه له خو دکهت : ئه ری بوچی هنده
به حسی جهنهمی هاتی یه کرن ، و بوچی هنده مرۆف ژ ئاگری
وی دئینته ترساندن ؟

د بهرسقی دا دی بیژین : خودی بو هندی ئه م یین داین دا ئه م
وی بناسین ، و په رستنا وی بکهین ، و ژ وی بترسین و بی ئه مری یا
وی نه کهین ، و پیخه مهت ب جهئینانا فی ئارمانجی خودی
گه له ک نیشان ل سهر مهزنی یا خو داناینه و ئه م پی ئاگه هدار
کرینه ، دا ب ریکا وان ته قوال نک مه پهیدا ببت ، و جهنهم

- وئهو نه خوڅوشی وعه زابا تیدا هه ی - مه زنتیرینی وان نیشانانه ،
و ژ بهر کو ئهو - د قئی ژینا مه یا دنیایی دا - ل بهر مه یا
فه شارتی په ومه ب چاڅ نه دیتی په ، خودایی مه زن ویغه مبه ری
وی وه صف و سالو خدانین وی ب بهر فره هی بو مه داینه ، وئهم
ژی ترساندینه ، دا ئەف ترسا هه بو مه بیته پالدهر کو ئەم د قئی
دنیایی دا قهستا چاکی بی بکهین ، و کریارین خو یین چاک بو خو
بکهینه په رزان د ناقبه را خو و قئی جههنهمی دا .

نارمانج ژ ترساندنا ب ئاگری ترساندن خو ب خو نینه ،
نه خیر ! ترساندنا ژ جههنهمی وئهو رو نده کیڼ خودان ژ بهر
دبارینت ئە گهر ئیکا هند ژ وی چی نه کهن ئهو ببتسه
مروڅه کی خودایی وبگه هته مه قاماتین بلند ، وخو ژ خوڅوشی یین
دنیایی یین بی بها و دلچوونین نهران بده ته پاش ، چو مفاد وی
ترسی نابت ، وچونکی ترسا ژ خودی - ئە گهر یا دورست بت -
خودانی ب دورستی دگوهورت و مروڅه کی چاک ژی دورست
دکته زانایه کی وه کی (عه بدللاهی کوری موباره کی) ده می
پسیار ژی هاتی په کرن : کیژ زهلام چیتسه ، نه وی د رپکا خودی
دا هاتی په کوشتن ، یان نه وی پتر ژ خودی دترست ؟ وی
گوت : ل نک من نه وی پتر ژ خودی دترست .

وزانایین مه بین بهری دگوتن : مهتلا وی دلئی ترسا خودی
تیدا وهکی مهتلا وی مالییه یا ب خودانی خو ئافا بت ، چی
گافا بی خودان ما دی کافل بت ، دل ژی هند دی یی ئافا بت
هندی ترسا خودی تیدا بت ، چی گافا ترسا خودی تیدا نه ما دی
کافل ، ودل گافا کافل بوو خودانی وی د چاقین خه لکی دا دی
سار بت ، خه لک نه فیانا وی دی هلگرن بیی بزائن بوچی وان
ئو نه قیت !

ئو مروقی هند ترسا خودی دلئی دا هه بت هه تا
کو بهری وی ژ گونہ هی بدہ ته پاش ، خودی کفاله تی
ب به حشئی دده ته وی ، خودای مه زن د قورئانی دا دیبڑت :
﴿ وَلَمَنْ خَافَ مَقَامَ رَبِّهِ جَنَّاتٍ ﴾ (الرحمن : ۴۶) وزانای
تابعی یان (مواجد) د ته فسیرا فی نایه تی دا دیبڑت : ئد ف نایه تی
هندی دگه هینت کو خودی ل سهر هدر نه فسه کی یی راوه ستایه
و کربارین وی دبینت ، فیجا نه گهر ئیکی فیا تشته کی بکده ت ،
وخودای خو ل بیرا خو ئینا وخو ژ وی تشتی دا پاش ئه وی دو
به حده شت بو هه نه .

فیجا دا کو ئم پیچه کی دلین خو ل سهر ترسا ژ خودی
وعه زابا وی ل ئاخره تی پهر وهرده بکهن ، مه حه زکر چه نده کی
ب به رفره هی به حسی جهنهمی بکهن ، دا بزائن کانی یا

ب چ سہر و بہرہ ، و حالئ وان بہخت رہشان دی چ بت ئہوین
- ژ بہر کار و کریارین وان - بہری وان بو قئی جہنہمی دئیتہ
دان ، وئارمانجا مہ ژ قئی چہندی - وہ کی بہری نو کہ ژی مہ
ئیشارہت دایئ - ترساندن بو ترساندنئ نینہ ، مہ خسہ دا مہ ئہوہ
ئہف ترسہ بہری مہ بدہ تہ گوہورپنی ، ئہم خو بگوہورپین ،
دہستی ژ بی ئہمری یا خودی بکیشین ، و بینہ ہندہک مرو قین چاک
وخیرخواز .. خیرخواز بو خو و بو کہس و کار و مللہ تی خو ،
وئہفدیہ ئارمانجا دینی یا مہزن .

ہیقی یا مہ ژ خودایئ مہزن ئہوہ ہند ترسا خو بکہ تہ د دلین
مہ دا کو ئہم پی بژین ژینہ کا سہرفہراز .

تہ حسین دؤسکی

دھوک ۲۰۰۶

نه و کارین گهف ب ناگری ل خودانیپن وان هاتسیه کرن

بهری نهم بهحسی جهنهمی وسهروبهری وی بکهین ، مه
دقیقیت ب کورتی بهحسی وان کاران بکهین یین کو قورئانی
وسوننه تی ب ناشکهرایی گهف ب ناگری جهنهمی ل خودانیپن
وان یین گونهکار کری ، بو هندی دا نهم خو ژ فان گونههان
بدهینه پاش .

وبهری نهم دست ب هژمارتا فان گونههان بکهین دقت
ل بیرا خو بینین کو ئەف گونهکارین ئەف گهفه لی هاتییه
کرن ژ ئومهتا ئیسلامینه ، نهم یین باوهری ب خودی
ویغهمبهری ههه ، ژ بهر فان گونههین وان بهری وان بو
جهنهمی دئیته ، بیی کو نهو د فی جهنهمی دا نهددی بن .

۱- موخالهفا سوننه تی :

ئیمام ئەحمده وئهبوو داوود و حاکم و گهلهک زانایی دی
ژ موعاوییهی کوری ئەبوو سوفیانی فه دگو هیژن ، دیبژت :
پیغهمبهری خودی - سلاف لی بن - د ناف مه دا رابوو فه
وگوت : ﴿ألا إن من قبلكم من أهل الكتاب افترقوا علی ثنتين

وسبعین ملة ، وإن هذه الملة ستفترق على ثلاث وسبعين ، ثنتان وسبعون في النار ، وواحدة في الجنة ، وإنه سيخرج من أمي أقوام تتجارى بهم تلك الأهواء كما يتجارى الكلبُ بصاحبه ، لا يبقى منه عرق ولا مفصل إلا دخله - هندی ئەو کیتابی بوون یین بەری هەوە ل سەر حەفتی و دو دەستە کان لیکفە بوون ، وئەف مللەتە ل سەر حەفتی و سی دەستە کان دی لیکفە بت ، حەفتی و دو د ناگری دانە ، وئیک د بەحەشتی دایە ، و د ناغ ئومەتا من دا هەندە کەس دی پەیدا بن بیدە و دلچوون وەسا دی تیکەلی وان بن وەکی ئەو ئیش د هەمی گەهین لەشی دا دگەریت یا ژ لەقا سەیی هار دئیتە مروقی .

ژ قی حەدیسی ناسکەرا دبت کو خۆدویر کرنا ژ سوننەت وریبازا پیغەمبەری - سلاف لی بن - و دویکەفتنا ری وریبازین بیدەچی بان یین خەلکی ل دینی زیدە کرین ، دبتە ئەگەرا چوونا ناگری .

۲- مانا د ناغ کافران دا :

چی نابت بو مروقی موسلمان ل وی وەلاتی ئاکنجی بیت یین کوفر یا لی دەسەلات بت ، ئەگەر هات و موسلمانان وەلاتی خۆ هەبت ، خودایی مەزن دبیترت : ﴿ إِنَّ الَّذِينَ تَوَفَّاهُمُ الْمَلَائِكَةُ ظَالِمِي أَنفُسِهِمْ قَالُوا فِيمَ كُنْتُمْ قَالُوا كُنَّا مُسْتَضْعَفِينَ فِي الْأَرْضِ

قَالُوا أَلَمْ تَكُنْ أَرْضُ اللَّهِ وَسِعَةً فَتُهَاجِرُوا فِيهَا فَأُولَئِكَ مَأْوَاهُمْ
 جَهَنَّمُ وَسَاعَتْ مَصِيرًا . إِلَّا الْمُسْتَضْعِفِينَ مِنَ الرِّجَالِ وَالنِّسَاءِ
 وَالْوِلْدَانَ لَا يَسْتَطِيعُونَ حِيلَةً وَلَا يَهْتَدُونَ سَبِيلًا - هندی نھون یین
 ملیاکھت رحین وان دستین ، ووان زورداری ل خو کری ، کو
 ل جھی کافران ماین ومشخت نہبووینہ ناف موسلمانان ،
 ملیاکھت ب گھفکرن فھ دبیژنہ وان : ہوین د مہسلا دینی
 خو دا د چ حال دا بوون ؟ نھو دی بیژن : نھم د عہردی خو دا
 دلاواز بووین ، وئہم نہدشیاین زورداری بی وستہمی ژ خو
 لابدہین ، فیجا نھو ب گھفکرن فھ دی بیژنہ وان : نھری ما
 عہردی خودی بی فرھ نہبوو کو ہوین ژ عہردی خو دہرکہفہ
 عہردہکی دی کو ہوین تیدا ل سہر دینی خو پشت راست بن ؟
 نھوین ہہ جھی فھحہویانا وان ناگرہ ، وئہو پیستین جھی لی
 زفرینی یہ . وئہوین دبیزار ژ میر وژن وزاروکان یین کو نہشین
 زورداری بی وستہمی ژ خو لابدہن ، وچو ریگان بو خو
 نابینن کو پی ژ نہخوشی بی قورتال بن ، نھو ناگھنہ فی
 دویمای بی یا بہحس ژی ہاتی یہ کرن ﴿ النساء : ۹۷-۹۸) .

۳- زورداری یا د حوکمی دا :

زورداری یا د حوکمی دا - چ ژ لای بی مہزنی دہولہ تی فھ ،
 چ ژ لای حاکمی وقازی فھ بت - ہدی خودانی خو ددہتہ

ئاگرې جهنهمی ، (نهبوو داوود) ژ (بورهیدهی) قه د گوهیژت
د بیژت : پیغه مبهری - سلاف لی بن - گوت : ﴿ القضاة ثلاثة :
واحد في الجنة ، واثنان في النار ، فأما الذي في الجنة : فرجل عرف
الحق وقضى به ، ورجل عرف الحق فجار في الحكم ، فهو في النار ،
ورجل قضى للناس على جهل ، فهو في النار - قازی سینہ : نیک
د به حدشتی دایه ، و دو د ئاگری دانه ، نهوی د به حدشتی دا :
نهو زهلامه بی حقی زانی و حوکم بی کری ، ونه زهلامی حقی
زانی و زرداری د حوکمی دا کری نهو د ئاگری دایه ، ونه
زهلامی ب نه زانین حوکم د ناقهرا مروّقان دا کری نهو د ئاگری
دایه ﴿ .

۴- کرنا درهوی ژ کیسی پیغه مبهری :

دره و ب خو نیک ژ وان گونه هانه یین بهری خودانی خو
دده نه ئاگری ، بهلی نهف دره و اه هیشتا کریتر لی
دئیت ، و گونه ها وی پتر لی دئیت ، نه گهر ل سهر ناخی
پیغه مبهری - سلاف لی بن - بیته کرن ، چونکی گوتنا پیغه مبهری
- سلاف لی بن - شریعه ته ، ونهوی شریعه ته کی ژ نک خو
بدانت و بهری خه لکی بده تی ، نهوی ژ هه ژیه ب ئاگری
جهنهمی بیته سوتن !

بوخاری وموسلمی ژ ہژمارہ کا صہحابی یان فہ گوہاستیہ ،
دبیژن : پیغہمبہری - سلاف لی بن - گوئیہ : ﴿ من کذب علیّ
متعمداً فلیتوا مقعدہ من النار - ہہچی یی ژ قہستا درہوی
ژ کیسی من بکہت بلا جہی خو د ناگری دا دورست بکہت ﴾ .

0- خوّمہزنکرن :

موسلم ژ ئەبوو ہورہیرہی فہ دگوہیژت ، دبیژت : پیغہمبہری
- سلاف لی بن - گوٹ : ﴿ یقول اللہ تعالیٰ : الکبریاء ردائی ،
والعظمة إزاري فمن نازعني واحداً منهما أدخلته النار - خودی
دبیژت : گہورہیی ومہزنی جلکی منہ ، وہہچی یی
ہہفرکی یی سہرا وان د گہل من بکہت ئەز دی وی کہمہ
د ناگری دا ﴾ .

وخوّمہزنکرن - وہکی پیغہمبہر ب خو د گوٹنہ کا خو دا
دبیژت - ئەوہ مروّف خہلکی کیّم بکہت ، وخو ژ حہقی یی
مہزنتر بیبت .

1- کوشتنا بیّ حہق :

چ خوب خو بکوژت ، یان کہسہکی دی یی بی گونہہ
بکوژت ، خودایی مہزن د قورئانی دا دبیژت : ﴿ وَمَنْ يَقْتُلْ مُؤْمِنًا
مُتَعَمِّدًا فَجَزَاؤُهُ جَهَنَّمُ خَالِدًا فِيهَا وَغَضِبَ اللَّهُ عَلَيْهِ وَلَعَنَهُ وَأَعَدَّ لَهُ
عَذَابًا عَظِيمًا - وہہچی یی تہعدایی یی ل خودان باوہرہکی

بکته ، و ژ قهستا و بی حقه وی بکوژت ، جزایی وی
جهنهمه ، هدر و هدر دی تیدا بت د گهل غهزه با خودی
ودر کهفتنا ژ رهحما وی ، و خودی دژوارترین عهزاب بو وی
ناماده کړی به ژ بهر فی تاوانا مهزن یا وی کړی ﴿ (النساء :
۹۳) .

۷- خوارنا ربایي :

وربا زی نیک ژ وان گونه هانه بین خودانی خو دبه نه ناگری ،
وه کی خودایی - د قورنایی دا - دهمی بهحسی وان مروغان دکته
بین ل خوارنا ربایی دزقین دبیژت : ﴿ الَّذِينَ يَأْكُلُونَ الرِّبَا لَا
يَقُومُونَ إِلَّا كَمَا يَقُومُ الَّذِي يَتَخَبَّطُهُ الشَّيْطَانُ مِنَ الْمَسِّ ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ
قَالُوا إِنَّمَا الْبَيْعُ مِثْلَ الرِّبَا وَأَحَلَّ اللَّهُ الْبَيْعَ وَحَرَّمَ الرِّبَا فَمَنْ جَاءَهُ
مَوْعِظَةٌ مِنْ رَبِّهِ فَانْتَهَى فَلَهُ مَا سَلَفَ وَأَمْرُهُ إِلَى اللَّهِ وَمَنْ عَادَ فَأُولَئِكَ
أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ - نهوین ربایی دخون ل ناخوهرتی
ژ قهبران رانابهغه وه کی وی نهبت نهوی دین یی شهیتانی
دهستکری بی ، چونکی وان دگوت : ههما فروتن زی وه کی
ربایی به ، کو هدر دو د حالن ، ومالی زیده دکهن ، ئینا خودی
نهو درهوین دهریخستن ، وناشکهرا کر کو وی فروتن یا
حهلکری وربا یا حهرامکری ، ژ بهر کو مفا بو خهلکی
د کړین و فروتنی دا ههیه ، وئستغلال و بهرزه کرن و تیچوون

د ربایې دا هیه . فیجا ههچی یی حوكمی خودی د ربایې دا گه هشتی ووی خو ژی پاشقه لیدا ، نه وای بهری حه رامبوونی کری بو وی یه وچو گونه ل سهر وی نینه ، وکاری وی ل ده می بیټ خه ما خودی یه ، نه گهر ل سهر توبا خو ما خودی خیرا قه نجیکاران بهرزه ناکهت ، و نه گهر ل ربایې زفری فه پشتی حوكمی خودی زانی ، نه ووی خو هیژای جزادانی کر ، وهیجته ل سهر خو پهدا کر ، له و خودی گوت : نه و خه لکی ناگرینه ، ههروهه دی تیدا بن ﴿ ۸ 》 .

۸- خوارنا مالن خه لکس بن حهق :

خودایې مذن دبیوت : ﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَأْكُلُوا أَمْوَالَكُمْ بَيْنَكُمْ بِالْبَاطِلِ إِلَّا أَنْ تَكُونَ تِجَارَةً عَنْ تَرَاضٍ مِنْكُمْ وَلَا تَقْتُلُوا أَنْفُسَكُمْ إِنَّ اللَّهَ كَانَ بِكُمْ رَحِيمًا . وَمَنْ يَفْعَلْ ذَلِكَ عُذْوَانًا وَظُلْمًا فَسَوْفَ نُصَلِّيهِ نَارًا وَكَانَ ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرًا - نهی گه لی نه وین د باوهری یا خو دا ب خودی و د دویکه فتنا پیغه مبهری دا سلاف لی بن دراست ، بو هه وه یا حه لال نینه هنده ک ژ هه وه مالی هنده کان بی حهق بخون ، وه ساتی نه بت کو ب ریکه کا شهرعی وکسه کا حه لال بت و ب رازیبوونا هه وه بت ، وهنده ک ژ هه وه هنده کان نه کوژن فیجا هوین ب کرنا وی تشتی خودی حه رامگری تی بچن . هندی خودی یه د وان هه می تشتان دا یین

وی فرمان پی ل هه وه کری وهوین ژی داینه پاش ب هه وه
یی دلوقانکار بوویه . وهه چی یی ژ ته عدایی وپی لیدانا
شریعتی وی تشتی بکته یی خودی هوین ژی پاشقه لیداین
وه کی دزی یی وژیستاندن و غشی ، خودی پاشی دی وی کته
د ئاگری دا وئو دی تام کته گهرما وی ، وئو ل سهر خودی
یا ب ساناهی بوویه ﴿ ۹ 》 .

۹- چیکرنا ته صویران :

ئوین ته صویرین وان تشتین خودان رح چی دکهن بو هندی
دا وه کی چیکری یی خودی چی بکهن ، عذابا فان ل نک خودی
رؤژا قیامه تی ژ عذابا هه می مروقان دژوارتره ، وه کی
د حه دیسه کا دورست دا یا بوخاری وموسلمی ژ (عهبدللاهی
کورپی مه سعودی) فه گوهاستی هاتی : پیغه مبه ر - سلاف لی
بن - دیبزت : ﴿ أشد الناس عذاباً يوم القيامة المصرون ﴾ .

۱۰- مهیلداری بو زورداران :

ئه فه ژی ژ نه گهرین چوونا ئاگری به ، وه کی د نایه ته کی دا
هاتی : ﴿ وَلَا تَرْكُنُوا إِلَى الَّذِينَ ظَلَمُوا فَتَمَسَّكُمُ النَّارُ وَمَا لَكُمْ مِنْ
دُونِ اللَّهِ مِنْ أَوْلِيَاءَ ثُمَّ لَا تُنصَرُونَ ﴾ - وهوین مهیلداری یی بو وان
نه کهن یی زورداری یی دکهن ، دا ئاگر ب هه وه نه کهفت ،

وههوه ژبلی خودی چو پشتتهقان نینن ههوه ب سهر بیخن ،
وسهرکاری یا ههوه بکهن ﴿ (هود : ۱۱۳) .

و ژ مهیلداری یا بو زوردارانسه مروّف حز ژ زورداری یا وان
بکهت ، وپشتهقانی یا وان سهره بکهت ، ودویچوونا ریپازان وان
بکهت .

۱۱- پهنگهکن ژن وزهلامان :

د حه دیسهکی دا یا (موسلم) ژ (ئەبوو هورهیره ی)
فه دگوهیزت هاتی یه ، پیغه مبهه - سلاف لی بن - دبیزت :
﴿ صنفان من أهل النار لم أرهما : قوم معهم سياط كأذناب البقر
يضربون بها الناس ، ونساء كاسيات عاریات ، میلات مائلات ،
رؤوسهن كأسنمة البخت المائلة ، لا يدخلن الجنة ولا یجدن ریجها ،
وإن ریجها لتوجد من مسیره کذا وكذا - دو توخین جههنه می یان
ههنه من نه دیتینه : هندهک مروّفن هندهک قامچی یین وه کی کوریین
چیلان د دهستان دا ههنه ددانه مروّفان ، وهندهک ژن ب جلکن
ودرویسن ، ب فه هژهژاندنا خوّ ده می ب ریقه دچن بهری
خه لکی ددهنه خوّ ، سه ری و ان وه کی پشته حیشترینه ، نه ئەو
دچنه به حه شتی ، ونه ئەو بینا به حه شتی سه ح دکهن ، وهندی بینا
به حه شتی یه هنده هنده دویر دچت ﴾ .

۱۲- نهوین حه یوانی عهزاب ددهن :

(موسلم) ژ (جابری) فه دگو هیژت ، دبیتژت : پیغه مبهری
- سلاف لی بن - گوژت : ﴿ عرضت علی النار ، فرأیت امرأة من
بنی اسرائیل تعذب فی هرة لها ، ربطتها فلم تطعمها ، ولم تدع
تأکل من خشاش الأرض ، حتی ماتت جوعاً - ناگر بو من هاته
نیشادان ، ژنه کا ئسرائیلی من دیت ژ بهر کتکه کا وی دهاته
عهزابدان ، وی نهو گریدابوو و خوارن نه ددایی ، ونه دهیلا نهو
ب خو ب دهقی خو ژ گیایی عهردی بخوژت ، حه تا ژ برسان دا
مری ﴿ مهعنا : عهزابدانا حه یوانی بی نه زمان ژی دبتسه نه گهرا
چوون ناگری .

۱۳- داخوازا علمس نه بو خودس :

یان ژی بلا بیژین : نه ئیخلاصا د خواستنا علمی دا ، (ئبن
ماجه) حه دیسه کی ژ (جابری) فه دگو هیژت ، دبیتژت :
پیغه مبهری - سلاف لی بن - گوژت : ﴿ لا تَعَلَّمُوا العلم لتباهوا به
العلماء ، ولا تماروا به السفهاء ، ولا تخيروا به المجالس ، من
فعل ذلك فالنار النار - خو فیری علمی نه کهن دا هوین د ناف
زانایان دا خو بی مهزن بکهن ، وهه فرکی بی پی د گهل نه زانان
نه کهن ، ودیوانان بو خو پی نه هلیژین ، هه چی بی وه بکته
ناگر بو وی هه یه ناگر ﴿ .

۱۴- خوارن و قەخوارن د ئامانن زېږ و زېقى دا :

(بوخاری و موسلم) ژ (أم سلمه) یی قەدگوھیزن ،
دییژت : پیغەمبەری - سلاف لی بن - گوٹ : ﴿ من شرب في
إناء من ذهب أو فضة فإنما يجر جر في بطنه ناراً من جهنم -
هەچی یی د ئامانە کی زېږی یان زېقى دا قەخۆت هەما ئەو
ئاگرە کی ژ جهنهمی د کەتە زکی خو ﴾ .

و د قی مەسەلی دا فەرقا زەلامی وژنی نینە ، بو هەردوووان
حەرامە د قان رەنگە ئامانان دا بخۆن و قەخۆن .

۱۵- ئەوی دارا سیبەری بېرت :

ئەو دارین ل سەر ری وریپاران یین کو خەلک خو ددەنە بەر
سیبەرا وان ملکە کی گشتی یە ، خەلک هەمی مفای بو خو ژ ی
دیین ، لەو حەرامە بو مروقی بچت وان داران بېرت ، (ئەبوو
داوود) ژ (عەبدللاهی کوری حوبەیشی) قەدگوھیزت ،
دییژت : پیغەمبەری - سلاف لی بن - گوٹ : ﴿ من قطع سدرۃ
صوب الله رأسه في النار - هەچی یی دارە کی بېرت خودی سەر
وسەر وی دی هاقیتە د ئاگری دا ﴾ .

ئەقە ھندەک ژ وان گونەهان بوون یین خودی و پیغەمبەری وی
- سلاف لی بن - گەف ب ئاگری جهنهمی ل خودانین وان
کری ، خودی مە ژ وان کاران پاریژت .

ترساندنا ب ناگری

د قورنانی و سوننه تی دا

بهری نوکه مه گوت : خودی و پیغه مبهری وی - سلاف لی بن - د گلهك گوتین خو دا ئهم ژ ناگری جهنهمی ترساندینه ، بو هندی دا ته قوال نك مه پیدایا بیت ، وئهف ترسا هه مه بکه ته مروفتین خیر خواز وقه نجیکار ، ول قیری مه دقیت چهند نایهت و حه دیسان - بو نموونه - د قی دهلیشهیی دا فه گیرین .

ژ نایهتین قورنانی :

خودایی مه زن دبیژت : ﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا قُوا أَنْفُسَكُمْ وَأَهْلِيكُمْ نَارًا وَقُودُهَا النَّاسُ وَالْحِجَارَةُ عَلَيْهَا مَلَائِكَةٌ غِلَاظٌ شِدَادٌ لَا يَعْصُونَ اللَّهَ مَا أَمَرَهُمْ وَيَفْعَلُونَ مَا يُؤْمَرُونَ - ئەه ی ئەوین باوهری ب خودی ئینای و دویکه فتنای پیغه مبهری وی کری ، هوین خو و عه یالی خو ب گوه دانا فه رمانا خودی ژ وی ناگری بیاریژن بی ب مروف و بهران دئیه هلیکن ، هندهك ملیاکه تین ب هیژ وزقر خه لکی وی ناگری عه زاب ددهن ، وئهو بی

ئەمری یا خودی ناکەن ، ووی تشتی دکەن یی فەرمان پی ل وان
دئیتە کرن ﴿ (التحريم : ٦) .

ول جهه کى دى دبیت : ﴿ فَاتَّقُوا النَّارَ الَّتِي وَقُودُهَا النَّاسُ
وَالْحِجَارَةُ أُعِدَّتْ لِلْكَافِرِينَ - فئجا هوین ب باوهری ئینانا
ب پیغه مبهری سلاف لسی بن و ب گوهداری یا خودی خو ژ وی
ئاگری بپاریژن یی ب مروّف و بهران دئیتە خو شکرن ، ئەوی بو
کافران هاتی یه ناماده کرن ﴿ (البقرة : ٢٤) .

ودبیت : ﴿ وَاتَّقُوا النَّارَ الَّتِي أُعِدَّتْ لِلْكَافِرِينَ - وهوین
پەرژانه کى بو خو د ناههرا خو ووی ئاگری دا بدانن یی بو
کافران هاتی یه ناماده کرن ﴿ (آل عمران : ١٣١) .

ودبیت : ﴿ لَهُمْ مِنْ فَوْقِهِمْ ظُلْمٌ مِنَ النَّارِ وَمِنْ تَحْتِهِمْ ظُلْمٌ
ذَلِكَ يُخَوِّفُ اللَّهَ بِهِ عِبَادَهُ يَاعِبَادِ فَاتَّقُونِ - رۆژا قیامه تی بو وان
زیانکاران د جههنه می دا هندهک پارچه یین عهزابی ژ ئاگری
د سه ر وان دا هه نه وه کى وان عه ورین که فئینه سه ریک ، و د بن
وان ژى دا هندهک پارچه هه نه . ب فی عه زابا ژینگوتی خودی
به نی یین خو دترسینت ، دا ئەو هشیار بن . ئەى به نی یین من
فئجا هوین ته قوا من بکه ن و گوهداری یا فەرمانین من بکه ن ﴿
(الزمر : ١٦) .

و دبیژت : ﴿ وَمَا هِيَ إِلَّا ذِكْرَى لِلْبَشَرِ . كَلَّا وَالْقَمَرِ . وَاللَّيْلِ إِذْ أَدْبَرَ . وَالصُّبْحِ إِذَا أَسْفَرَ . إِنَّهَا لِإِحْدَى الْكُبْرِ . نَذِيرًا لِلْبَشَرِ . لِمَنْ شَاءَ مِنْكُمْ أَنْ يَتَقَدَّمَ أَوْ يَتَأَخَّرَ . وَهَمَّا نَاكِرَ شِيْرَهَتِ وَبِیْرئینانه که بۆ مرۆفان . مهسهله نه یا وهسایه وهکی وان گۆتی کو درهوب وی کوری یا پیغه مبهری پی هاتی ، خودی ب هه یقی سویند دخۆت ، و ب شهقی ده می دچت و دبۆرت ، و ب سپیدی ده می گهش و ناشکه را دبت ، هندی جههنمه تشته کی مهزنه ، دا خه لک بترسن ، بۆ هه ر که سه کی بقیئت ژ هه وه کو ب کرنا باشی یان خو نیزیکی خودی بکهت ، یان ب کرنا گۆنه هان پاش بکهفت ﴿ (المدثر : ۳۱-۳۷) .

و ژ هه دیسین پیغه مبهری - سلاف لی بن - :

(نه هه د) ژ (نوعمانی کوری به شیری) فه د گوهیژت ، دبیژت : من گوهل پیغه مبهری بوو - سلاف لی بن - خوتبه دخواند و دگۆت : ﴿ نهز هه وه ب ناگری دترسینم ، نهز هه وه ب ناگری دترسینم ﴿ و دهنگی خو هه ند بلن دکر هه تا نه گه ر زه لامه ک ل بازاری با دا گوهل دهنگی وی بت .

و (بوخاری و موسلم) ژ (عه دی بی کوری حاته می) فه د گوهیژن ، دبیژت : پیغه مبهری - سلاف لی بن - گۆت : ﴿ خو ژ ناگری پاریژن ﴿ پاشی روی بی خو وه رگیپا ، سی

جاران ، حەتا مە هزر کر ئەو یی بەری خۆ ددەتی ، پاشی گۆت :
﴿ اتقوا النار ولو بشق تمرة فمن لم يجد فبكلمة طيبة - خۆ ژ ناگری
پارێژن ئە گەر خۆ ب پرته کا قەسپی بت ، وههچی یی ئەو ژ ی
نەبت بلا ب گۆت نا خۆش خۆ ژ جهنهمی پارێژت ﴾ .

مەعنا : دانا خیرا - ئە گەر خۆ دکیم ژ ی بن - مروّفی ژ ناگری
جهنهمی پارێژت ، وههچی یی چو تشت نەبن بکەتە خیر ، بلا
ب ناخفتنا خۆ د گەل خەلکی باخفت ، ئەو ژ ی دی وی
پارێژت .

و (بوخاری و موسلم) ژ (ئەبوو هورەیره ی) قەد گوهیزن ،
دییژت : پیغە مبهری - سلاف لى بن - دییژت : ﴿ إنما مثلي ومثل
أمي كمثل رجل استوقد نارا فجعلت الدواب والفراش يقعن فيها ،
فأنا آخذ بحجزكم عن النار ، وأنتم تقتحمون فيها - مەتەلا من
ومەتەلا ئومەتا من وه کی مەتەلا وی زەلامی به یی ناگره کی
هەلکەت ، قیجا پيشک و بەلاتینک بین و بکەفنی ، ئەز ههوه دگرم
دا هوین نە کەفنی ، وهوین خۆ دهاقینی ﴾ .

ترسا ژ ناگری

وحالی وان کہ سین ژئی دترسن

وحتا گو تئامه یا ناشکھرا بت دی ناخفتنا خو ل سہر چہند
پشکہ کا لیکفہ کہین :

۱- ترسا ژ جہنہمی کہس ژئی خلاص نابت :

جہنہم ئەو جہہ یی خودی بو وان کہسان نامادہ کری یین
پی ل ئەمری وی ددانست ، وپشت ددەنہ راستہ رییا وی ،
وچونکی چو مرووف ژ بی ئەمری یا خودی دپاراستی نین ، کہس
ژ وان یی پشت راست نینہ کو خودی وی نہ بہتہ ناگری ، خو
ملیا کہتین خودی ئەوین وەسا ہاتینہ ئافراندن کو نہشین بی
ئەمری یا خودی بکہن خودی گەفی ب جہنہمی ل وان دکەت
ئەگەر ئەو ژ بن ئەمری خودی دەر کەفتن ، خودایی مەزن
دبیژت : ﴿ وَمَنْ يَقُلْ مِنْهُمْ اِنِّي اِلٰهٌ مِنْ دُوْنِهٖ فَاُولٰٓئِكَ نَجْزِيهِمْ جَهَنَّمَ
كَذٰلِكَ نَجْزِي الظّٰلِمِيْنَ - وھەچی فریشتەیی بیژت : ئەو خودی یە
جزایی وی جہنہمە ، ووەکی فی جزای ئەم ددەینە ھەر زوردار
وبوتپەرئیسە کی ھەبت ﴿ (الإسراء : ۳۹) .

وههر ئەف گەفە ل پیغەمبەری خودی ژ ی - سلاف لی بن -
 یا هاتی یه کرن ئە گەر وی شریکهك بو خودی د پەرستی دا
 دانا ، خودایی مهزن دبیت : ﴿ ذَلِكَ مِمَّا أَوْحَىٰ إِلَيْكَ رَبُّكَ مِنَ
 الْحِكْمَةِ وَلَا تَجْعَلْ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ فَتُلْقَىٰ فِي جَهَنَّمَ مَلُومًا مَّدْحُورًا ﴾
 - ئەف ئە حکامین مه ئاشکەرا کرین ، وفەرمان پیکرنا ب کارین
 باش ، وپاشقەلیدانا ژ ئەخلاقین خراب ، ژ وی وهحیی یه یا مه
 بو ته هنارتی - ئەی موحه مەد - . وتو - ئەی پیغەمبەر یان
 ئەی مرۆف ب رهنگه کی گشتی - چو شریکان بو خودی
 د پەرستی دا نەدانه ، ئە گەر دی ئییه هاقیتن د ناگری جههنمی
 دا ، توب خو وخەلک ژ ی دی لۆمەدی ته کەن ، و ژ هەر
 خیره کی تو دی یی دەر کری بی ﴿ (الانبیاء : ۲۹) .

و د هندهك ریوایه تین هه دیسا شفاعة تا مهزن دا ل رۆژا
 قیامه تی هاتی یه : ده می مرۆف دچنه نك پیغەمبهران ئیک ئیکه دا
 ئەو بین مه هدهری ل نك خودی بو خەلکی مه حشه ری بکەن ،
 هەر ئیک ژ وان دبیت : خودایی مه ئەفرۆ وهسا یی عیجز بووی
 چو جار ان ئەو وهسا عیجز نه بوویه ، من فلان کار یی کری ئەز
 دترسم ئەو من بهاقیتنه د ناگری دا !

قیجا ئە گەر ئەفە پیغەمبەر بن وهنده ژ جههنمی بترسن ،
 مهعنا بین ژ وان دکیتر دقیت ترسا وان ژ ناگری یا پتر بت .

وبەر ئەم خۆ ڤه گوهێزینە خالە کا دی مەسەلەك هەیه دڤیت
ئەم ئیشارەتێ بدەینی : زانایین مە یین پێشی یی دگۆتن : چی نابت
مرۆڤ ب ترسی ب تێ پەرستنا خودی بکەت ، وچی نابت
مرۆڤ ب هیقی یی ب تێ پەرستنا خودی بکەت .

مەعنا ڤی گۆتنی چیه ؟

مەعنا وی ئەو : چی نابت ترسا مرۆڤی ژ خودی وجهنەمی
ئیک هەند ژێ چی بکەت ئەو ژ ره‌ما خودی بی هیقی بیت ،
و پتر هزرا وی ئەو بت ئەو جهنەمی یه ، هەر وەسا چی
نابت ئەو هەند یی ب هیقی بت کو خۆ ژ عەزابا خودی پشت
راست بکەت ، و هەمی هزرا وی ئەو بت ئەو بەحەشتی یه ،
بەلکی ترسا وی وهیقی یا دڤیت هندی ئیک بن .

(ئەبوو نوحەیم) ژ ئیمامی عومەر ڤه دگوهێرت کو وی
دگۆت : ئەگەر دەنگەك ژ عەسمانی بی و بیژت : گەلی
مرۆڤان هوبین هەمی هەر نه بەحەشتی زەلامەك تی نەبت ، ئەز دی
ترسم کو ئەز ئەو بسم !

و ئیمام ئەحمەد گۆتنەکی ژ عوئمانی ڤه دگوهێرت ، دبیژت :
ئەگەر ئەز د ناقبەرا بەحەشتی وجهنەمی داچم ، و ئەز نزانم بەری
من بو کیفه دی ئیته دان ، ئەز دی حەز کەم بیمه خولی بەری
ئەز بزاتم بو کیژ لایی دی ئیمه برن .

مهعنا : ترسا وان ژ خودی کو نهو بچنه جهنهمی ، وهیقی یا وان ژی کو نهو بچنه بهحشتی هندی ئیک بوو .. ومروقی زانا دگوتن : نهوی ب هیقی بی ب تنی پرستنا خودی بکته نهو (مہرجئی یه) ، ونهوی ب ترسی ب تنی پرستنا خودی بکته نهو (حروروی یه - ژ خهوارجانہ) . ومہرجئی نهون یین دیبژن : باوہری یا دلی ب تنی بهسه کو مروف ژ خودان باوہرات بت ، وخهوارج نهون یین دیبژن : مروف ب کرنا گونہهین مہزن کافر دبت .

ب- چہند بترسین ؟

پشتی نهفا بوری پسپارہک دئیته هلیخستن : نهری ترسا مه ژ خودی کو نهو مه ببتہ جهنهمی حہتا ترسهکا ژ قایده بت دقیت یا چہند بت ؟

د بهرسقی دا دی بیژن : ترسا ژ قایده ژ ئاگری جهنهمی ہندہ ہندی بهری مروقی بدہتہ کرنا وان کارین خودی ل سہر وی واجب کرین ، ووی ژ وان کاران بدہتہ پاش یین خودی ل سہر وی حہرام کرین .. وچی گاڤا ترسا وی ژ فی زیدہ ترلی ہات وئیکا ہند ژ وی چیکر کو نهو دەست بدہتہ کرنا زیدہ سونہتان ، وگہلہک خو ژ کارین مہکرووہ وتشتین گومان ژی تیدا ہہی بدہتہ پاش ، نهو باشترہ ، وخیرا وی پترہ .

بهلی گاڤا ئەف ترسه ل نک وی هند زیده بوو کو ئیدی بی هیقی بست ، و بیژت : سه دا سه د ئەز جههنهمیمه ، قیجا روینته خواری و دهست ژ کاری بهردهت و بیژت : یا ژ قهستایه هەر دی چمه جههنهمی ، یان ئەف ترسه ئیکا هند ژ وی چی بکەت کو ئەو خو ژ حالالی ژی بدهته پاش ، یان بکەفته ناف نغینا ، ئەف ترسا یا باش نابت ، چونکی مهخسه د ژ ترسا ژ جههنهمی ئەوه مروّف بته ژ وان کەسان یین گوهداری یا خودی د کەن و بی ئەمری یا وان نه کەن .

خودی جههنهم بو هندی یا دای دا بو عبدین وی بته پالدەر کو ئەو ئەمری وی ب جه بینن و هیقی یا ره‌حما وی بکەن ، نه بو هندی دا ئەو بی هیقی بسن .. هەر چهنده دقیت ژ بیر نه کەین کو وهلی یین خودی - پشکا بژاره ژ مروّفان پشتی پیغه مبه‌ران - ترسا وان ژ جههنهمی و راوه‌ستانا وان ل بهر دهستی خودی ل ناخه‌تی وه ل وان دکر وان تام ژ خوشی یین دنیایی نه‌ددیت ، بهلکی هندهک جاران وان هەر های ژ دنیایی ب خو نه‌دما ، جاره‌کی ئاگر به‌ربوو مالا ئیمام (زین العابدین) کورپی حوسه‌ینی کورپی ئیمام عه‌لی - خودی ژ وان رازی بت - و ئەو د نفیژی دابوو ، سه‌ری خو دانا‌بوو سو‌جوودی ، هنده‌کان گازی کری ئەی نه‌فی بی پیغه مبه‌ری ، ئاگره ئاگره ، و ئەو ژ سو‌جودی

رانه بوو ، پشتی وی نفیژا خو خلاص کری ، خه لکی ناگر
فهراندبوو ، وان گوتی : ما ته های ژ ناگری نه بوو ؟ وی
گوت : نه زب ناگری دی فه بی موژیل بووم !

ج- حالی وان بین کو ژ ناگری دترسن :

ودا پتر بو مه ناشکرا بیت کانی حالی وه لی بین خودی
د گهل ترسا ژ ناگری چ بوو ، مه دقیت هندهک نموونه یان
ژ دیروکا وان فه گیرین .

خودایی مه زن دهمی - د قورنایی دا - به حسی ناگری مه بی
دنیایی دکهت دبیزت : ﴿ أَفَرَأَيْتُمُ النَّارَ الَّتِي تُورُونَ . أَأَنْتُمْ أَنْشَأْتُمُ
شَجَرَتَهَا أَمْ نَحْنُ الْمُنشِئُونَ . نَحْنُ جَعَلْنَاهَا تَذَكُّرًا وَمَتَاعًا لِلْمُقْوِينَ
- ئه ری وه وه ئه و ناگر دیتی به بی هوین هل دکهن ، ئه ری هه وه
ئه و دار دایه یا ناگر ژی هل دبستی یان ئه مین مه ئه و دای ؟
ئه مین مه ئه و ناگری هوین هل دکهنی بو هه وه کری به بیرئینان
دا هوین بیرا خو بی ل ناگری جهنهمی بینن ، ودا بو ریفتنگان
بیته مفا ﴿ (الواقعة : ۷۱-۷۳) .

ژ بهر فی چه ندی گلهک وه لی بین خودی دهمی ناگری
دنیایی ددیت فی ناگری بیرا وان ل ناگری جهنهمی دینافه ،
(نیمام ئه حمهد) ژ صحابی بی پیغمبه ری - سلاف لی بن -
(عه بدلاهی کوری مه سعودی) فه دگوهرت و دبیزت :

جاره کي ټه و د بهر هندهك هددادان را بوړی وان كوپره ي ټاگرې خوښ دكر ، ټينا ټه دلگرتي بو و كهفت .

و (عه لائي ټ كورپ ټ موحه ممددي) د بيټرت : روژه كي ټه ز چوومه نك (عه طائي ټ سوللمه مي) ل مالا وي من ديت يي ټ دلگرتي بووي ، من پسيارا ژنكا وي كر : وي خيره ؟ گوټ : جيرانا مه ته نوپر هلكري ، گاڤا وي ټه و ديتي دلگرتي بو و كهفت . وگه لهك وهلي يين خودي هه بوون ترسا ژ جهنهمي ټ خه و ژ چاڤين وان ره فاندبوو ، له و ټه هه قالين شهفي بوون ، ده مي خه لك ب شهفي دكه فتنه خه وان گران ، ټه و رادبوون و بهري خو ددانه قبيلي ودهست ددانه كرنا نقيزان .

وترسا ژ جهنهمي ټ كهني ژ ليڅين وان ره فاندبوو .. روژا هه جاجي زوردار وهلي يي خودي (سه عيدي ټ كورپ ټ جو بهيري) ټيناي دا بكوژت ، گوټي : من يي زاني تو چو جاران ناكه يه كهني ؟ وي گوټ : چاوا بكه مه كهني و جهنهم يا هاتي يه شانان ، و زنجير يين هاتي يه دانان ، و زه باني يين هاتينه ناماده كرن !؟

و د هه ديسه كي دا يا (ټ بن حبان) ژ (ټه بوو ذهرري) فه دگو هيرت هاتي يه ، د بيټرت : من پسيار ژ پيغه مبهري - سلاف لي بن - كر : ټه ري صوحوڤين مووساي چ بوون ؟ وي گوټ :

﴿ كانت عبراً كلها ، عجبتم لمن أيقن بالمولت وهو يفرح ،
وعجبتم لمن أيقن بالنار وهو يضحك - هه می عیبرهت بوون ،
ئەزى عه جیگر تيمه ژ وى یى باوهرى ب مرنى ههبت و كه یفا
وى بیّت ، و ئەزى عه جیگر تيمه ژ وى یى باوهرى ب ئاگرى
ههبت و بكه ته كه نی ﴾ .

و (موسلم) ژ (ئەنهسى) فه دگوهیزت ، دیبۆت :
پینغه مبهرى - سلافى بن - گۆت : ﴿ والذي نفسي بيده لو
رأيتكم ما رأيت لضحكتم قليلا ولبكيتم كثيرا ، قالوا : وما رأيت
يارسول الله ؟ قال : رأيت الجنة والنار - ئەز ب وى كه مه یى
نهفسا من د دهستان دا ئە گهر هه وه ئەو دیتبا یا من دیتى هوین
كیم دا كه نه كه نی و گه له ك دا كه نه گرى ، گۆتن : ما ته
چ دیتى یه ئەى پینغه مبهرى خودى ؟ گۆت : من بهحه شت
وجههنهم یین دیتین ﴾ .

(ئیبراهیمی تهیمی) دیبۆت : من ئینا بهرچاقین خو ههر
وه کی ئەزى د بهحه شتى دا خوشى یى ب نهمه تین وى دبهم ،
پاشى من ئینا بهرچاقین خو ههر وه کی ئەزى د جههنهمى دا دئیمه
عهزابدان ، فینجا من گۆته نهفسا خو : ته چ دقیت ؟ گۆت : من
دقیت بزفرمه دنیاى دا باشى یان بکه م ، فینجا ئەى نهفسا من نوکه
هیقى یا ته یا بو ته ب جه هاتى ، فینجا کارى بو خو بکه .

مفایئ ترسا ژ ناگری

پشتی بو مه دیار بووی کو ژ تشتین فوره مروّف ژ جههنه می
بترست ، پسارهك دی ئیسته هلیخستن : نهری مفایئ ترسا
ژ ناگری چیه ؟

بهری نوکه مه گوت : مفایئ مه زن بی کو ترسا ژ جههنه می
دگه هینته خودانی خو ئه وه کریارین وی ب شریعه تی توخویب
ددهت ، وبهری وی ددهته قه نجی بی و خیرخوازی بی ، وژبلی فی
مفایئ بی کو د دنیا بی دا دئینه دیتن مفایه کی دی بی مه زنتر
هدیه ل ناخه ته تی دگه هته خودانی ، نه و ژی پاراستنا ژ ناگری
جههنه می به .

وده لیل ل سهر فی چه ندی ئه ف حه دیسه نه :

(نه سائی و ترمذی) ژ (نه بوو هورهیره ی) قه دگو هیزن ،
دبیژت : پیغه مبهری - سلاف لی بن - گوت : ﴿ لا یلج النار
رجل بکی من خشية الله حتی یعود اللبن فی الضرع - نه و زه لامی
ژ ترسین خودی دا بکته ته گری نه و ناچته ناگری حه تا شیر
دزقرته گوهانی ﴾ .

و (ترمذی) ژ (عەبدللاهی کوری عەبباسی) قەدگۆهێرت ،
 دبیژت : من گوهل پیغمبەری - سلاف لی بن - دگۆت :
 ﴿عینان لا تمسهما النار : عین بکت فی جوف اللیل من خشية
 الله ، وعین باتت تحرس فی سبیل الله عز وجل - دو چاف هەنە
 ئاگر فی ناکەفت : ئەو چافی ل نیقا شەفی ژ ترسا خودی دا بکەتە
 گری ، و ئەو چافی نەنفت حەرەسی بی د ریکا خودی بگرت ﴾ .
 و (ئیمام ئەحمەد) ژ (ئەبوو رەیحانە) قەدگۆهێرت ،
 دبیژت : پیغمبەری - سلاف لی بن - گۆت : ﴿حرمت النار
 علی عین دمعت أو بکت فی جوف اللیل من خشية الله ، وحرمت
 النار علی عین سهرت فی سبیل الله - ئاگر ل سەر وی چافی هاتە
 حەرەمکرن بی ل نیقا شەفی ژ ترسا خودی دا بکەتە گری ، و ئاگر
 ل سەر فی چافی هاتە حەرەمکرن بی ب شەف حەرەسی بی د ریکا
 خودی دا بگرت ﴾ و د ریاوەتە کا دی دا هاتی یە : ﴿وحرمت
 النار علی عین غضت عن محارم الله أو فقت فی سبیل الله - وئاگر
 ل سەر وی چافی هاتە حەرەمکرن بی ژ بەریخۆدانا حەرەمی بی
 هاتیته گرتن ، یان د ریکا خودی دا هاتیته پەقاندن ﴾ .
 و د حەدیسه کا دی دا یا (بوخاری و موسلم) ژ (ئەبوو
 هورەیرە) قەدگۆهێرن ، هاتی یە : پیغمبەر - سلاف لی بن -
 بەحسی وان ملیاکەتان دکەت ئەوین دچن ل مەجلسین زکری

دگہرین ، دبیٹ : ﴿ إن الله عز وجل يسألهم - وهو أعلم بهم -
فیقول : مم یتعوذون ؟ فیقولون : من النار ، فیقول : وهل رأوها ؟
قالوا : لا والله ما رأوها ، فیقول : كيف لو رأوها ؟ فیقولون : لو
رأوها كانوا أشد منها فراراً وأشد منها مخافة ، قال : فیقول : إني
أشهدكم أني قد غفرت لهم - خودی پسیاری ژ وان ملیاکه تان
دکھت - وئھو ژ وان زاناتره ب وان - دبیٹ : ئھو خو
ژ چ دپاریژن ؟ دبیٹن : ژ ناگری ، خودی دبیٹ : ما وان ئھو
دیتی به ؟ ملیاکهت دبیٹن : نہ ب خودی وان ئھو نہ دیتی به ،
خودی دبیٹ : پا ئه گھر وان ئھو دیتبا دا چاوا بت ؟ ملیاکهت
دبیٹن : ئه گھر وان ئھو دیتبا ئھو پتر دا ژی رھفن ، ودا پتر
ژی ترسن ، گۆت : قیجا خودی دبیٹ : ئهز ھهوه دکھمه شاهد
کو من گونھین وان بو وان ژیرن ﴿ .

نوکه جهنهم ل کیڅه یه ؟

گومان تیدا نینه کو جهنهم - هدر و هسا به حهشت ژی - نوکه هه نه ودچیکرینه ، وئف چهندا ژ نایه تین قورئانی و حه دیسین پیغه مبهری - سلاف لی بن - دئینه زانین ، ووه نینه وه کی هنده ک دهسته کین بیدعه چی - وه کی موعته زلی وقه دهری یان - دبیژن کو به حهشت و جهنهم نوکه نینن و ل روژا قیامه تی ژ نوی خودی وان چی دکهت .. نه خیر ! خودی و پیغه مبهری وی - سلاف لی بن - ب مه دده نه زانین کو هدر ژ نوکه به حهشت و جهنهم هه نه ، به لکی هیژ مروف نه هاتینه ئافراندن خودی به حهشت و جهنهم چی کربوون ، ودانانا ئاده می و حه و وایی د به حهشتی دا پشته هاتینه ئافراندن تشته کی ناشکه رایه ل بهر مه هه می یان ، هدر و هسا دیتنا پیغه مبهری - سلاف لی بن - بو به حهشتی و جهنهمی وه کی د حه دیسین معراجی و هنده ک حه دیسین دی دا هاتی .

ئیمامی (طه حاوی) د عه قیده یا خو دا دبیژت :)) به حهشت و جهنهم دچیکرینه ، نه ب دویمای دئین ونه پویچ دین ، و هندی خودی یه بهری چی کری یان به حهشت و جهنهم چی کرینه ، و هنده ک خه لک بو چی کرینه ، قیجا هه چی یی وی بقیت ژ وان ئه و

ب قەنجی یا خوۆ دى وى بەتە بەحەشتى ، وەهەچى یى بقیىت ژ وان
ئەو ب دادى یا خوۆ دى بەتە ئاگرى ، وەدر ئىك دى وى كارى
كەت یى بوۆ هاتى بە دان ، ودى گەهتە وى دویمایى یى یا بوۆ
هاتى بە دورستكرن ، وخیڕ وشەر بوۆ بەنى یان دنقیسینە .

وئاشكەراترین دەلیل سەر هەبوونا بەحەشتى و جەهنەمى ،
و كو خودى ئەو ئافراندينه ، ئەو حەدىسە یا (ئیمام ئەحمەد)
ژ (ئەبوو هورەیرە) قەدگوهیژت ، دبئیژت : پیغەمبەرى
- سلاف لى بن - گوۆ : ﴿ لما خلق الله الجنة والنار ، أرسل
جبريل ، قال : انظر إليها ، وإلى ما أعددت لأهلها فيها ، فجاء ،
فانظر إليها ، وإلى ما أعد الله لأهلها فيها ، فرجع إليه ، قال :
وعزتک لا یسمع بها أحد إلا دخلها ، فأمر بها فحجبت بالملكاره ،
قال : ارجع إليها فانظر إليها ، وإلى ما أعددت لأهلها فيها ، قال :
فرجع إليها ، وإذا هي قد حجبت بالملكاره ، فرجع إليه ، وقال :
وعزتک قد خشيت أن لا يدخلها أحد . قال : اذهب إلى النار
فانظر إليها ، وإلى ما أعددت لأهلها فيها ، فإذا هي يركب بعضها
بعضا ، فرجع ، قال : وعزتک لقد خشيت أن لا یسمع بها أحد
فیدخلها ، فأمر بها ، فحفت بالشهوات ، فقال : وعزتک لقد
خشيت أن لا ینجو منها أحد إلا دخلها - دەمى خودى بەحەشت
و جەهنەم ئافراندين جبریل هنارت گوۆتى : هەرە بەرى خوۆ بدى ،

کانی من چ بۆ خەلکی وی تێدا ناماده کریه ، ئەو چوو بەری
 خو دای ، و بەری خو دا وی تشتی بۆ خەلکی وی تێدا هاتی یه
 ناماده کرن ، وزقیری وگۆت : ئەز ب عززه تا ته کهمه ئیکی گوه
 لی نابت ئەگەر وه نه کهت کو بچته تێدا ، ئینا خودی فرمان دا
 ئەو ب نهخۆشی یان بیته پەرژانکرن ، گۆتی : هەر بهری خو
 بدی ، کانێ من چ بۆ خەلکی وی تێدا ناماده کریه ، ئەو
 چوو بەری خو دای ، و دیت ئەو ب نهخۆشی یان یا هاتی یه
 پەرژانکرن ، زقیری نک وگۆت : ئەز ب عززه تا ته کهمه ئەز
 ترسیام کهس نهچتی ، گۆتی : هەر بهری خو بدی ،
 کانێ من چ بۆ خەلکی وی تێدا ناماده کریه ، وی ئەو دیت
 هندەك یا هندەکی دخۆت ، ئینا زقیری وگۆت : ئەز ب عززه تا
 ته کهمه کهسهک نابت گوه لی ببت و بچتی ، ئینا وی فرمان
 دا خویشی ل دۆرین وی بیته رێژکرن ، ئینا جبریلی گۆت : ئەز
 ب عززه تا ته کهمه ئەز ترسیام کهس ژێ خلاص نهبت .

ئەف حدیسه ب رهنگه کی زیده ناشکهرا بۆ مه بهرچاڤ
 دکهت کو جهنهم و به حهشت ههردو دچیکرینه .. به لی پسیارا
 ل قیری دئیته کرن دی ئەفه بت : باشه مادهم جهنهم و به حهشت
 ههردو نوکه هه نه پا ئەو ل کیشه نه ؟

بهري نهم به رسقى بدهين دقيت باش ل بيرا خو بينين كو
علمي مه نه شيت چو جاران دورى ل چيكرى بين خودى همى يان
بگرت ، وئەف قەدەرا مرؤف - ب علمى خو - گەهشتى بى
ژ چيكرى بين خودى وبه رفره هى يا ملكى وى ، وئەز زانينين وى
ب دەست خو فە ئينين ل دور فى گەردوونا ئەم تيدا دژين ،
پشكه كا گەله كا كيمه ژ راستى بى ، (كهون) نه بهس ئەف كو ما
روژى به ئەوا دييژنى : (المجموعة الشمسية) يا كو حدتا فى
گافى علم گەهشتى به ، زانا ب خو فى چەندى دييژن ، هەر
وہسا (كهون) نه بهس ئەو حەفت تەبەقىن عەسمانى و حەفت
تەبەقىن عەردينه بين قورئانى بو مه به حس ژى كرى ، قورئان
ب خو بو مه ئاشكەرا دكەت كو عەرد و عەسمانان ب هەمى
مەزنى يا خو فە هندی چيكرى به كى خودى بى تنى (وهكى
كورسى بى) نابت ، دەمى دييژت : ﴿ وسع كرسيه السموات
والأرض ﴾ (البقرة : ٢٥٥) فيجا پا هوين بو عەرشى
چ دييژن ، ومەزنى يا كورسى بى ل بهر مەزنى يا عەرشى وهسايه
وهكى تو گوستيركه كى بهافىيه صەحرايه كى ، وهكى
د حەديسه كا دورست دا هاتى .

پشتى فى دى بيژين : خلاف د ناقبەرا زانايان دا هەيه كانى
به حەشت وجهنهم نو كه ل كيقەنه ، (ئەبوو نوعەيم) ژ (ئبن

عەبباسی) قەدگۆهێرت کۆ ئەو دبیژت : بەحەشت یال عەسمانی
حەفتی ، و جهنهم یال تەبەقا حەفتی یا عەردی . و ئەف چەندا هە
ژ (عەبدللاهی کورئ سەلامی) ژ ی دئیتە قەگواستن .
و د قورئانی و حەدیسین دورست دا هاتی کورۆژا قیامەتی
ملیاکەت جهنهمی دئیننە عەردی مەحشەری .
وهندەك زانایین دی دبیژن : چو ئایەت و حەدیسین ئاشکەرا
نینن بۆ مە ئاشکەرا بکەن کانی جهنهم نوکەل کیشەیه ، لەو
یا دورست ئەو مەرۆف د بەرسقا فی پسیاری دا راوەستت ،
و ئەفە ژ هەمی بی چیتەرە .

کویراتی یا جهنهمی و فرههسی یا وی

کویراتی یا جهنهمی و فرههی یا وی هند یا مه زنه ب تنی خودی
دزانت چنده ، وئەف راستی به بو مه ژ فان خالین ژیری ناشکەرا
دبت :

یا ئیککی : د گەلەك حەدیسین دورست دا هاتی به کو
که فره کی ئە گەر بهافینە د جهنهمی دا هفتی سالان یان پتر
دی ژوردا چت حەتا بگههته بنی ، (موسلم) ژ (ئەبوو
هورهیره ی) فەدگوهیژت ، دیبژت : رۆژه کی ئەم ل نک
پیغەمبەری بووین - سلاف لی بن - دەنگەك هاته مه ، ئینا
پیغەمبەری - سلاف لی بن - گۆت : هوین دزانن ئەفە چ بوو ؟
مه گۆت : خودی و پیغەمبەری وی چیتەر دزانن ، گۆت : ﴿ هذا
حجر أرسل في جهنم منذ سبعين خريفاً فالآن انتهى إلى قعرها -
ئەفە بەرەك بوو ئەفە هفتی ساله د جهنهمی دا هاتیوو هافینن ،
نوکه گههشته بنی ﴾ .

و د حەدیسە کا دی دا (بوخاری و مسلم) ژ (ئەبوو
هورهیره ی) فەدگوهیژن ، دیبژت : پیغەمبەری - سلاف لی بن -

گوت : ﴿ إن العبد ليتكلم بالكلمة ينزل بها في النار أبعد ما بين
المشرق والمغرب - هندی بهنی یه گوتنه کی دبیژت ، پتر
ژ دویراتی یا د ناقهرا رۆژههلات ورۆژنافایی دا هدی ئه و یی دئیته
هاقیتن د ناگری دا 》 .

ژ فیّ حه دیسی ژ ی ناشکهر ا دبست کو کویراتی یا جهنهمی
گهله که ، چونکی نه گهر مروّفهك سهرا گوندهه کا ب تنی پتر
ژ دویراتی یا د ناقهرا رۆژههلات ورۆژنافایی دا هدی د جهنهمی
دا بیته هاقیتن ، پا خودانیّن گوندهین مهزن دی چهند ئیته
هاقیتن ۱۹

یا دووی : د حه دیسه کا دورست دا یا (موسلم)
ژ (عه بدلاهی کوری مهسعوودی) فه دگوھیژت ، پیغه مبهر
- سلاف لی بن - بهحسی جهنهمی دکهت ده می ل رۆژا
قیامه تی دئیته ئینان و دیژت : ﴿ یوتی بجهنم یومئذ لها سبعون ألف
زام ، مع کل زمام سبعون ألف ملک - وی رۆژی جهنهم دی
ئیته ئینان حه فتی هزار چنبلك پیقه هه نه ، د گهل ههر چنبلكه کی
حه فتی هزار ملیاکهت هه نه 》 .

فیجا هزر بکن چهند ملیاکهت هیژا خو دده نه ئیک حه تا
بشیت فی جهنهمی ژ جه ببهن ، و ژ بیر نه کهن کو ملیاکه تهك
د دنیایی دا چهنگی خو ل چیا یه کی بدهت دی ژ بن هاقت !

یا سی یی : نهو که سین دچنه جههنه می هند گله کن ژ خودی
پیفته تر کهس نزانت هژمارا وان چهنده ، نهف مرؤفه هه می دچنه
جههنه می وهیشتا جه بو هنده کی د دی ژی تیدا دمینت ،
و د حه دیسین دورست دا هاتی یه کو مرؤف ده می دچته
جههنه می گله خئی وی یی هند نابت هندی د دنیا یی دا به لکی
گله که مدز نر لی دئیت ، قیجا هنر بکه ن دقیت جههنه م چهنه
یا مه زن بت حه تا تیرا وان هه می یان بکه ت !؟

یا چاری : وتشتی به رفره هی یا جههنه می و کویراتی یا وی بو مه
به رچا ف دکه ت نه وه نهف رؤژا مه یا دنیا یی نه وا هنده یا مه زن
رؤژا قیامه تی دئینه هاقین د جههنه می دا - وه کی د حه دیسین
دورست دا هاتی - قیجا هنر بکه ن رؤژ ب هه می مه زنی یا خو فه
دبته بژوته ک ژ بزوتین جههنه می !

ته به قین جههنهمی

جهنهم ههمی ئیک ته به ق نینه ، و گهرماتی ونه خوشی یا وی
ل ههمی جهان ژی هندی ئیک نینه ، خودایی مه زن د قورئانی دا
دییژت : ﴿ أَفَمَنْ اتَّبَعَ رِضْوَانَ اللَّهِ كَمَنْ بَاءَ بِسَخَطٍ مِنَ اللَّهِ وَمَأْوَاهُ
جَهَنَّمُ وَيَسَّرَ الْمَصِيرُ . هُمْ دَرَجَاتٌ عِنْدَ اللَّهِ وَاللَّهُ بِصِيرٍ بِمَا يَعْمَلُونَ
- نه وی مه خسه دا وی رازیوونا خودی بت وه کی وی نابت یی
هر گونه هان بکته ، و خودایی خو عیجز بکته ، قیجا ژ بهر
وی چه ندی خو هیژای ناکنجیبوونا ل جههنهمی بکته ،
و نهو چ نه خوش جهی لی زقرینی به ! خه لکی به حه شتی نه وی
دویکه فتنا وی تشتی دکهن یی خودی ژی رازی دبت دهره جین
وان د وه کی یه ک نین ، و خه لکی جههنهمی نه وی دویکه فتنا وی
تشتی دکهن یی خودی ژی رازی نه بت پیکین وان د وه کی یه ک
نین . و خودی ب کریارین وان یی بینره تشته ک ژی ل بهر وی
بدرزه نابت ﴿ (آل عمران : ۱۶۲-۱۶۳) .

ژ قی ئایه تی ، و ژ وان هه دیسان یین کو به حسی حالی
جههنهمی یان دکته ، وره نگ و جوینین وان بهرچاڤ دکهن ،
و گله ک ژ وان - نه گهر خودی هز بکته - پشتی ده مه کی دی

دی قە گوھیزین ، بو مه ئاشکەرا دبت کو جهنهم گەلەك
تەبەقن ، وتەبەقین وی ژۆردا دچنە خواری ، وعەزابا خەلکی
هەر تەبەقەکی یا جودایە ژ عەزابا خەلکی تەبەقا دی ، ل دویش
رەنگی وان گونەھ وتاوانین وان کرین .

شویرہہ ودەرگہہیین جہنہمی

قورئان ب رہنگہ کی ناشکھرا د نایہ تہ کا خو دا بو مه دیار دکہت کو جہنہمی شویرہیین خو ہدہ ، وئہف شویرہہ دوری ل جہنہمی یان دگرن ، بو ہندی دا بین پتر ل وان بیتہ تہنگرن ، نایہ تہ کا قورئانی دبیت :

﴿ إِنَّا أَعْتَدْنَا لِلظَّالِمِينَ نَارًا أَحَاطَ بِهِمْ سُرَادِقُهَا - ہندی ئەمین مه بو کافران ناگرہ کی دژوار نامادہ کری یہ شویرہہ وی دورا ل وان گرتی ﴾ (الکہف : ۲۹) .

ہەر وەسا قورئان بو مه ناشکھرا دکہت کو جہنہمی یا ب دەرگہہ ، وکو وی حەفت دەرگہہ ہدہ ، وئہف دەرگہہ ہمی - ہیشتا جہنہمی نہ چوینہ جہنہمی - دگرتینہ ، لەو دەمی ئەو بو جہنہمی دئینہ برن دەرگہہ بو وان دئینہ فہ کرن :

﴿ وَسِيقَ الَّذِينَ كَفَرُوا إِلَىٰ جَهَنَّمَ زُمَرًا حَتَّىٰ إِذَا جَاعُوهَا فُتِحَتْ أَبْوَابُهَا وَقَالَ لَهُمْ خَزَنَتُهَا أَلَمْ يَأْتِكُمْ رُسُلٌ مِّنْكُمْ يَتْلُونَ عَلَيْكُمْ آيَاتِ رَبِّكُمْ وَيُنذِرُونَكُمْ لِقَاءَ يَوْمِكُمْ هَٰذَا قَالُوا بَلَىٰ وَلَكِنْ حَقَّتْ كَلِمَةُ الْعَذَابِ عَلَىٰ الْكَافِرِينَ . قِيلَ ادْخُلُوا أَبْوَابَ جَهَنَّمَ خَالِدِينَ فِيهَا فَبِئْسَ مَثْوَىٰ الْمُتَكَبِّرِينَ - وئہوین کوفر ب خودی ویغہ مہری وی

کری کۆم کۆمە بۆ جهنهمی هاتنه هاژۆتن ، حدتا ئەگەر ئەو هاتنه نك ملياكة تین په یوه نیدیار ، ئەو ملياكة ت ده رگه هیئ وی بۆ وان قه دکهن ، و ب پاشقه برن قه دیبژنه وان : چاوا هوین گوهداری یا خودی ناکن و باوهری بی ب خوداینی یا وی نائین ؟ ئەری ما هندهك پیغه مبه ر ژ هه وه ب خو بۆ هه وه نه هاتبوونه هنارتن ئایه تین خودای هه وه بۆ هه وه بخوینن ، وهه وه ژ سه هما قی رۆژی بترسینن ؟ قیجا وان ئعراف ب گونه ها خو کر وگۆت : به لی پیغه مبه رین خودای مه ب حه قی بی هاتبوون ، وئه م ژ قی رۆژی ترساندبووین ، به لی په یقا خودی ب جه هات کو عزا بای وی دی ب سه ر کافران دا ئیت . بۆ شکاندن وره زیلکرن بۆ کافران هاته گۆتن : هوین د ده رگه هیئ جهنهمی را ب ژۆر که فن وه ر وه ر لی بمینن ، قیجا پیسه دویمای به ئەو دگه هنی یین خو ژ باوهری یا ب خودی مه زنتر دبینن .

وخودانین هه ر په نگه کی گۆنه هی د ده رگه هه کی ژ حه فت ده رگه هیئ جهنهمی را ب ژۆر دکه فن ، وه کی قورنن دیبژت :

﴿ وَإِنَّ جَهَنَّمَ لَمَوْعِدُهُمْ أَجْمَعِينَ . لَهَا سَبْعَةُ أَبْوَابٍ لِّكُلِّ بَابٍ مِنْهُمْ جُزْءٌ مَّقْسُومٌ - وهندی ئاگری دژواره ژفانی ئبلیسی وهه می دویکه فتی یین وی به ، حه فت ده رگه ه بۆ هه نه ، هه ر ده رگه هه ك

ژ بی دی نزمتره ، هەر دەرگه هه کی پشک و بارهک
ژ دویکه فتی یین ئبلیسی - ل دویف کاری وان - بۆ ههیه ﴿
(الحجر : ۴۳-۴۴) .

و پشستی جهنهمی بۆ جهنهمی دئییه هاژۆتن جاره کا دی
هه می دەرگه ل وان دئییه گرتن ، وه کی د ئایه ته کی دا هاتی :
﴿ إِنَّهَا عَلَيْهِمْ مُّوَصَّدَةٌ . فِي عَمَدٍ مُّمَدَّدَةٍ - هندی ئه وه ئه و
د ستوینین در یژ کری دا ل سه ر وان یی پیکدادایه ، دا ژ ی
دهرنه که فن ﴿ (الهمزة : ۸-۹) .

و ژبلی پیکدادانا دەرگه هان ل سه ر خه لکی جهنهمی هندهک
ره نگین گونه هان هه نه دبنه ئه گه را هندی کو ئاگر ل سه ر خودانی
وان ب تایه تی بیته پیکدادان و ئه و د ناف دا دمینت ، خودی مه
پیار یژت .

دژوارې وگهرما جهنهم

قورئان - پیڅمهت ترساندنا مه - د گلهك جهان دا
سالوخته تین جهنهمی ووی عهز ابا خودی تیدا بو کافر
وگورنه هکاران ناماده کری بهرچاډ دکت ، ونه ل قیری ب تنی
دی بهحسی دژواری وگهرما جهنهمی کهین وهکی قورئان بو مه
دیژت .

وهکی نهم دزانین د قی دنیا یا مه دا سی تشت هه نه
مروث خو پی ژ ته نکافی ونه خوشی یا گهرمی دپاریژت ، نه و ژی
نه فنه : ناف ویا وسیبر ، نه فنه ههر سی د جهنهمی دا
هه نه ، بهلی نه بو هندی دا جهنهمی خو پی هوین بکه ن
و ژ گهرمی دپاریژن ، نه .. بهلکی بو هندی دا پتر گهرمی
ل وان دژوار بکت ، خودایی مه زن دیژت :

﴿ وَأَصْحَابُ الشَّمَالِ مَا أَصْحَابُ الشَّمَالِ . فِي سَمُومٍ
وَحَمِيمٍ . وَظِلٍّ مِنْ يَحْمُومٍ . لَا بَارِدٍ وَلَا كَرِيمٍ - و خودانین چه پی ،
چ جزا و حاله کی خراب وان ههیه !! نه و د ناف هره بایه کی کهل
دانه ژ گهرما جهنهمی ب سهر وان دا دیت و بیهنی ل وان
تهنگ دکت ، نه و د نافه کا که لاندی وسیبره کا ژ گوری یا

رہش دانہ ، نہ جھہ کی ہوینہ ، ونہ دیمہ نہ کی ب بہایہ ﴿ (الواقعة : ۴۱-۴۴) .

مہنا : ئەو بائی ب سەر وان دا دئیت (سہموومہ) بایہ کی
شاریایہ ، ونہو ناڤا ب دەست وان دکەفت ژى (حەمىمہ) ناڤە کا
زیدە کەلاندی یە ، ونہو سىبەرا ئەو خو ددەنە بەر
(یەحموومہ) سىبەرا وى گورى یا رەشە ئەوا ژ ناگرى دچت ،
ئەڤە ئەو ھەر تشستن یین جەھنەمى خو پى ھوین دکەن !
و د ئایەتە کا دى دا خودایى مەزن بەحسى قى سىبەرى دکەت
ئەوا ب سەر جەھنەمى بان دا دئیت ودبیرت :

﴿ انطَلِقُوا إِلَى ظِلِّ ذِي ثَلَاثِ شُعَبٍ . لَا ظَلِيلٍ وَلَا يُغْنِي مِنَ
الْهَبِّ . إِنَّهَا تَرْمِي بِشَرَرٍ كَالْقَصْرِ . كَأَنَّهُ جِمَالَةٌ صُفْرٌ - ھوین
(گەلى جەھنەمى بان) ھەرن خو بدەنە بەر سىبەرا دوکیلا
جەھنەمى ئەوا سى چەق ژى دچن ، وى رۆژى ئەوى سىبەرى
چو سە نابن ، ونہو چو مفاىی ژى ژ گەرما ناگرى نادەت . ھندى
جەھنەمە چرىسکین ناگرى یین مەزن دەھاڤیت ، ھەر
چرىسکەك ھندى ناڤاھى بەكى مەزن وبلندە . دى بیژى ھەر
چرىسکەك ژ وان چرىسکان حیشتەرە کا رەشە یا رەنگى وى
ب سەر زەرى ڤە دچت ﴿ (المرسلات : ۳۳) .

وناگر چی گاڦائی بوش بوو ئہو گوری یا ژئی رادبت دی
چہق ژئی چن ، و د عینی دەمی دا سیبہری ژئی دی ژ خو دوت
بہلی سیبہرہ کا شاریای ، وئہفہ یا غہریب نینہ ، ئہو ئاگری
چریسکین ژئی فہدپہشت ہندی قہسرین مہزن وبلند بن ہوین
ہزر دکن گوری ودوکیلا وی دی یا چاوا بت ؟
ل جہہ کی دی قورنان سالدوختی ئاگری جہنہمی بو مہ
بہرچاڦ دکت و دبیزت :

﴿ سَأْصِلِيهِ سَقْرًا . وَمَا أَذْرَاكَ مَا سَقْرًا . لَا تُبْقِي وَلَا تَذَرُ .
لَوَاحِئًا لِلْبَشَرِ - ئەز دی وی بہمہ جہنہمی ، دا ئہو تام بکہتہ
گہرما وی ، و ب ئاگری وی بسوژت ، وتوچ دزانی جہنہم
چیہ ؟ ئہو نہ گزشتی دھیلت نہ ہستی ، چہرمی سہر وچاقان
دگوھوژت ، و دسوژت و رہش دکت ﴾ (المدثر : ۲۶-۲۹) .
وئہ گہر ئاگری دنیایی پشتی دەمەك ب سہر ہلکرنا وی فہ
بچت تشتی د ناف خو دا بخوت وھیدی ھیدی کیم بیت
وفہمرت ، ئاگری جہنہمی بی و ہسا نینہ ، خودایی مہزن بہحسی
فی ئاگری دکت و دبیزت :

﴿ كَلَّمَا خَبَتْ زَدْنَاهُمْ سَعِيرًا - ہەر جارہ کا گوری یا وی
کزبوو ، و ئاگری وی کیم بوو ، ئہم ئاگرہ کی دی بی
شاریای دی ل وان زیندہ کہین ﴾ (الإسراء : ۹۷) .

و د هه‌دیسه‌ی دورست دا هاتی‌یه کو هه‌ر رۆژ ل ده‌می نی‌قرۆ
ئاگری جه‌هنه‌می دئیه‌ته خو‌ش‌کرن ، هه‌ر وه‌سا د هه‌دیسه‌ی
دورست دا هاتی‌یه کو دژواری یا ئاگری جه‌هنه‌می هه‌فتی جار
هن‌دی دژواری یا ئاگری مه‌یی دنیا‌یی‌یه .

هندهک کریته سالوخته تیڼ دی

بیڼ جههنه می

وژبلی فی چندی قورئان هندهک سالوخته تیڼ دی بیڼ کریت
بو جههنه می ده سنیشان دکهت ، و د قورئانی دا بو مه شه دگیرت
دا نهم ژی بترسین ووان کاران نه کین بیڼ کو بهری مه
ددهنه فی جههنه می ، ژ وان سالوخته تان :

دهنگه کی کریت و ب ترس ژ ناگری جههنه می دچت ،
وه کی وی دهنگی ژ مه نجه لی دچت گاڤا ناگر ل بن دئیته
خوشکرن ، قورئان دبیزت :

﴿ وَلِلَّذِينَ كَفَرُوا بِرَبِّهِمْ عَذَابُ جَهَنَّمَ وَيَنْسَ الْمَصِيرُ . إِذَا أُلْقُوا
فِيهَا سَمِعُوا لَهَا شَهيقًا وَهِيَ تَفُورُ . تَكَادُ تَمَيِّزُ مِنَ الْغَيْظِ - وَبِوَان
بیڼ کوفر ب خودایی خو کری عه زابا جههنه می هیه ، وئهو
پیسه جهی لی زفرینی یه بو وان . نه گهر نه ف کافره د جههنه می
دا هاتنه هاقیتن دی وان گوهر ل دهنگه کی دژوار و کریت بت
ژ جههنه می دئیت ، وئهو ب دژواری دکهلت ودفویریست .
نیژیکه جههنه م ژ دژواری یا کهربا خو دا ل سهر کافران پرت
پرت بت ﴿ (الملک : ۶-۸) .

وئەف دەنگه وهکی وی دەنگی ژێ یی ژ سَنگی وی مروّقی
 دەر دکەفت ئەوی ژ کەربان دا تزی بووی قیجا لەرزک بیستی ،
 و ژ بەر بلندی باقی دەنگی هیشتا ژ دویر فە ئەو دگههته گونهبین
 خەلکی ، یهعنی : هیشتا جهنهم ب خو نههاتی یان مروّقی
 نه دبیتی دەنگی وی دئیت ، وهکی قورئان دبیت :

﴿ بَلْ كَذَّبُوا بِالسَّاعَةِ وَأَعْتَدْنَا لِمَنْ كَذَّبَ بِالسَّاعَةِ سَعِيرًا . إِذَا
 رَأَوْهُمْ مِنْ مَكَانٍ بَعِيدٍ سَمِعُوا لَهَا تَغِيْطًا وَرَفِيْرًا - وَوَانَ دَرَوُ
 ب رۆژا قیامهتی وی جزایی تیدا هه ی کر ، ومه ئاگرهکی
 شاریای و ب وان هل بیت بو وان ناماده کری یه یین درهوی
 ب قیامهتی بکەت . ئەگەر جهنهمی ئەو درهوی پیکەر ل رۆژا
 قیامهتی ژ جههکی دویر فە دیتن ، وان دی گوهر ل دەنگی کەلین
 و برچکین وی بت ، ژ بەر کەرب ژێ فەبوونا وی ژ وان ﴿
 (الفرقان : ۱۱-۱۲) ، و دریوايه ته کی دا ژ (ئبن
 عهباسی) دئیته فە گوهاستن کو جهی دویری ئەف نایه ته
 به حس ژێ دکەت ریکا سه د سالانه ، یهعنی : ده می جهنهم
 ریکا سه د سالان یا ژ مروّقی دویر بت دەنگی وی دئیته مروّقی .

وتشتی دی یی ژ فی نایه تی دئیته زانین ئەوه جهنهم
 مروّقان دبیت ، و دهندهک نایهت و حدیسین دی دا هاتی یه کو
 جهنهمی گوهر ل دهنگان ژێ دبت و دناخفت ژێ ، (ئیمام ئەحمەد

وترمذی (ژ پیغەمبەری - سلاف لی بن - قەدگۆهێرن ،
دبیژت : رۆژا قیامەتی ستویەك ژ ناگری دەردکەفت ، دو چاف
هەنە بی دبیئت ، و دو گوھ هەنە بی گوھ لی دبت ، و ئەزمانەك
هەیه بی دناخفت ، دبیژت : ئەز بو سی کەسانم : هەر زرتە کە کۆ
کوته ککار ، و هەر کەسە کۆ د گەل خودی دوعا ژ خودایە کۆ
دی کربت ، و ئەوین تەصویر چیکرین .

خوارن وقه خوارنا جههنهمس بیان

د گهلهك جهان دا ژ قورئانی خودایی مهزن بو مه بهحسی
خوارن وقه خوارنا جههنهمی یان دکهت ، وئهفه هندهك ژ وان
نایه تانه :

۱- ﴿ اذْكَ خَيْرٌ نُّزْلاً اَمْ شَجَرَةُ الزَّقْوَمِ . اِنَّا جَعَلْنَاهَا فِتْنَةً
لِّلظَّالِمِيْنَ . اِنَّهَا شَجَرَةٌ تَخْرُجُ فِيْ اَصْلِ الْجَحِيْمِ . طَلْعُهَا كَأَنَّهُ
رُعُوْسُ الشَّيَاطِيْنِ . فَاِنَّهُمْ لَا كَلُوْنَ مِنْهَا فَمَا لِيُوْنُ مِنْهَا الْبُطُوْنُ . ثُمَّ اِنَّ
لَهُمْ عَلَيْهَا لَشَوْبًا مِنْ حَمِيْمٍ . ثُمَّ اِنَّ مَرْجِعَهُمْ لِاِلَى الْجَحِيْمِ - نهري
ئهوا بوری ژ بهحسی بهحشتی دان و میقانداری به کا چیتره ، یان
دارا زه ققومی یا پیس ، کو دی بته خوارنا جههنهمی یان ؟ هندی
ئهمین مه نهو دار یا کری به فتنه و جدر باندن بو وان که سین
ب کوفری و گونه هان زورداری ل خو کری ، و وان
ب خومه ز نکرن فه گوت : هه قالی هه وه دیبیت دارهك د ناگری
دا هه به ، وئهو ب خو ناگر داری دخوت . هندی دارا
زه ققومی به داره که د بنی جههنهمی دا شین دبت ، فیقی یی وی
وه کی سه رین شهیتانان یی کریته ، فیجا مادهم رهنگی وی یی
وه سایه تو پسیارا تاما وی نه که ، وهندی بو تپه ریسن نهو دی هند

ژ وی داری خون هتا زکین وان بی تژی دین . پاشی پستی نهو
ژی دخون نهو فه خوارنه کا تیکه ل ژ ناهه کا زیده که لاندی
ونه خوش دی ب سهر دا کهن ، پاشی پستی فی عه زابی زفرینا
وان بو عه زابا ناگریه ﴿ (الصافات : ۶۲-۶۸) .

۲- و د نایه ته کا دی دا دبیزت : ﴿ ثُمَّ إِنَّكُمْ أَيْهَا الضَّالُّونَ
الْمُكَذِّبُونَ . لَا كَلْبُونَ مِنْ شَجَرٍ مِنْ زَقْوَمٍ . فَمَا لئُونَ مِنْهَا الْبُطُونَ .
فَشَارِبُونَ عَلَيْهِ مِنَ الْحَمِيمِ . فَشَارِبُونَ شُرْبَ الْهَيْمِ . هَذَا نُزُلُهُمْ يَوْمَ
الدِّينِ - پاشی هوین نهی بهرزه بووین ژ ریکه هیدایه تی بین
دره وینکه ر ب گه ف و جزابی خودی ، دی ژ داره کا ژ زه ققوومی
خون ، ونه و خرابترین داره ، فیجا هوین زکین خو دی پی
تژی کهن ، هندی هوین دی برسی بن ، و د سهر هندی ژی را
هوین دی ژ ناهه کا زیده که لاندی فه خون یا کو تینکا هه وه
نه شکیت ، وهوین گه له کی دی فه خون ، وه کی حیشترا تیهنی
نهوا ژ بهر نیسی تینکا وی نه شکیت . نهف عه زابا ب سهر وان
دا دبیت نهو زاده یی ل رورزا قیامه تی بو وان هاتی به ناماده کرن ﴿
(الواقعة : ۵۱-۵۶) .

۳- و د نایه ته کا دی دا دبیزت : ﴿ وَجُودٌ يَوْمَئِذٍ خَاشِعَةٌ .
عَامِلَةٌ نَاصِبَةٌ . تَصَلَّى نَارًا حَامِيَةً . تُسْقَى مِنْ عَيْنٍ آنِيَةٍ . لَيْسَ لَهُمْ
طَعَامٌ إِلَّا مِنْ صَرِيحٍ . لَا يُسْمِنُ وَلَا يُغْنِي مِنْ جُوعٍ - ژ بهر عه زابی

روی بین کافران وی رۆژی دشکستهستی ورهزیلن ، ب کاری فه دوهستیاینه ، ئاگره کی دژوار وشاراندی دگرت ، ژ کانییه کا زیده کهلاندی دننه ئافدان . ژبلی وی ستیری یا ب عهردی فه نویسیای ، کونهخۆشترین ویستترین خوارنه ، خوارنهك بۆ جههنهمی یان نینه ، وئهو خوارنه که نه خودانی خو قهلهو دکهت ، ونه برسا وی دشکیت ﴿ (الغاشية : ۲-۷) .

۴- و دبیژت : ﴿ فَلَيْسَ لَهُ الْيَوْمَ هَاهُنَا حَمِيمٌ . وَلَا طَعَامٌ إِلَّا مِنْ غَسِيلٍ . لَا يَأْكُلُهُ إِلَّا الْخَاطِئُونَ - فَيَجَافِي كَافِرِي رَوْژَا قِيَامَتِي چو مرۆف نابن عهزابی ژ وی پاشفه لی بدن ، وچو خوارن ژی بۆ وی نینن ئهو کییم وعهداف نهبت یا ژ بهر جههنهمی یان دجت ، ئهو گونههکارین رژی بی ل سهر کوفری دکهن تی نهبت کهس وی خوارنی ناخۆت ﴿ (الحاقة : ۳۵-۳۷) .

۵- هدر و هسا دبیژت : ﴿ مِنْ وَرَائِهِ جَهَنَّمُ وَيُسْقَى مِنْ مَاءٍ صَدِيدٍ . يَتَجَرَّعُهُ وَلَا يَكَادُ يُسِيغُهُ وَيَأْتِيهِ الْمَوْتُ مِنْ كُلِّ مَكَانٍ وَمَا هُوَ بِمَيِّتٍ وَمِنْ وَرَائِهِ عَذَابٌ غَلِيظٌ - و ل بهرا فی کافری جههنهم ههیه ئهو دی عهزابا وی بینت ، وئهو د ویری دا ژ وی کییم و خوینا ژ جههنهمی یان دننه فه دخۆت . ئهو کافری خو مهز نکهه بهر گه پانی دکهت کو قورچان ل وی کییم و خوینی بدت بهلی

ئەو نەشیئ ویّ داعویرت ، ھندی ھند یا پیس و کەل و تەعلە ،
و عەزابا دژوار ژ ھەر رەنگە کی و ژ ھەر ئەندامە کی لەشی وی
دئیی ، و ئەو نامرت و تەنا نابت ، و پستی قیّ عەزایی عەزابە کا
دی یا ب ئیش بو وی ھەییە ﴿ (ابراھیم : ۱۶-۱۷) .

جلکین جهنهمس بیان

د نایه‌ته کا پیروز دا خودایی مه‌زن دبیژت : ﴿فَالَّذِينَ كَفَرُوا قُطِّعَتْ لَهُمْ ثِيَابٌ مِنْ نَارٍ يُصَبُّ مِنْ فَوْقِ رُءُوسِهِمُ الْحَمِيمُ - فَيَجَا ئُهُوَيْنَ كَافِرٍ بُووَيْنَ عَهْزَابٍ وَهَ كِي جَلَكِي د وان دئالیئت ، وکراسی ژ ئاگری بو وان بین هاتینه دورستکرن ، فیجا له‌شین وان دبریژت ، وئافا زیده که لاندی ل هنداقی سه‌رین وان دئیتسه ریئن ﴿ (الحج : ۱۹) .

ژ فی نایه‌تی ئاشکه‌را دبت کو جلکین جهنهمی یان ژ ئاگری دغه‌صالکرینه و ل بهر وان دئیتسه کرن ، وبو پتر ئاشکه‌را کرن خودایی مه‌زن د نایه‌ته کا دی دا به‌حسی جلکین جهنهمی یان بو مه‌دکه‌ت ودبیژت :

﴿ وَتَرَى الْمُجْرِمِينَ يَوْمَئِذٍ مُقَرَّبِينَ فِي الْأَصْفَادِ . سَرَّابِلُهُمْ مِنْ قَطْرَانَ وَتَغْشَى وَجُوهُهُمْ النَّارُ - وَتَو (ئه‌ی موحه‌ممه‌د) ل رپوژا قیامه‌تی تاوانباران دبینی ب قه‌یدان دگری‌داینه ، ده‌ست و بی‌بین وان ب زنجیران بین گه‌هاندینه ئیک ، وئهو دره‌زیل وشه‌رمزارن . جلکین وان ژ وی قه‌ترانی‌نه یا زوی دئیتسه سوئن ، وئاگر ب روی‌بین وان را دجت و دسوژت ﴿ (ابراهیم : ۴۹ - ۵۰) .

و د گۆتته کی دا ژ (ئبن عەبباسی) دئیتته فه گوهاستن کو
مهعنا په یفا (قَطْرَان) ئەوا د ئایه تی دا هاتی سفری حەلاندی یه ،
وئاشکەرایه کو ئەف جلکە بو هندی نینه دا جهنهمی پی بیینه
ستاره کرن ، بەلکی بو هندی یه دا عەزابا وان پی زیده تر لی
بیته .

ھندہک پہنگین

عہزابا جہنہمی بیان

بہری نوکہ مه بهحسی ھندہک ژ وان گونہهان کربوو یین
بہری خودانی خو ددہنہ ئاگری ، ول فیروی ئہم دی بہحسی
ھندہک پہنگین عہزابا جہنہمی بیان کہین وکانی ژ بہر چ ئہف
ب فی پہنگی دئینہ عہزابدان .

۱- عہزابا وی ژنکی ئہوا ب مرییان دبیزت ، ئہ گہر ئہو مر
وتوبہ نہ کر د جہنہمی دا جلکہ کی ژ قہترانی وئیکی
ژ گوری بی دکہنہ بہر ، وہ کی د وی حہدیسی دا ہاتی یا (ئبن
ماجہ) ژ (ئہبوو مالکی ئہشعہری) قہدگوہیزت دبیزت :
پیغہمبہری - سلاف لی بن - گوت : ﴿ النائحۃ إذا مات ولم
تتب قطع الله لها ثياباً من قطران ودرعاً من لہب النار - ئہو
ژنکا ب مرییان دبیزت ئہ گہر مر وتوبہ نہ کر خودی جلکہ کی
ژ قہترانی وئیکی ژ گوری یا ئاکری دی کہتہ بہر ﴾ .

۲- (بوخاری) ژ (ئوسامہی) قہدگوہیزت ، دبیزت : من
گوہل پیغہمبہری بوو - سلاف لی بن - دگوت : ﴿ يجاء بالرجل
يوم القيامة فيلقى في النار ، فتندلق أفتابه في النار ، فيدور كما يدور

الحمار برحاه ، فيجتمع أهل النار عليه ، فيقولون : أي فلان ما شأنك ؟ أليس كنت تأمرنا بالمعروف ، وتنهانا عن المنكر ؟ قال : كنت آمرکم بالمعروف ولا آتیه ، وأناکم عن المنکر وآتیه - رُوژا قیامه تی زه لامه کی دی نین هافینه د ئاگری دا رُویشکیین وی دی کەشە د ئاگری دا وئەو وەسا دی ل دۆر زقیرت ووه کی کەر ل دۆر جهنجهری دزقیرت ، فئجا خەلکی ئاگری دی لی کۆم بن ویژنی : فلان کەس تە خیرە ؟ ما تو نه ئەو بووی یی تە بەری مه ددا باشی یی وئەم ژ خرابی یی دداینه پاش ؟ ئەو دی بیژت : بەلی ، من بەری ههوه ددا باشی یی و من باشی نه دکر ، و من هوین ژ خرابی یی ددانه پاش و من خرابی ذکر .

ئەفە عەزابا وان زانایانه بین ریکا دورست نیشا خەلکی ددهن ، وئەو ب خۆل ریکین خەلەت دچن .

۳- (بوخاری و موسلم) ژ (ئەبوو هورەیره ی) فەدگوهیزن دبیژت : پیغەمبەری - سلاف لی بن - گوٹ : ﴿ من تردی من جبل فقتل نفسه فهو في نار جهنم يتردى فيه خالدًا مخلداً فيها أبداً ، و من تحسى سما فقتل نفسه فسمه في يده يتحساه في نار جهنم خالدًا مخلداً فيها أبداً ، و من قتل نفسه بمديدة فحدیدته في يده یجأ بها في بطنه في نار جهنم خالدًا مخلداً فيها أبداً - ههچی یی خۆ د چیایه کی دا هافیت و خۆ کوشت ، ئەو ههروهەر د ئاگری

جهنهمی دا دی ئیتہ ہاقیتن ، وہچی یی ژہہرک فہ خواربت
 و خو کوشت بت ژہہرا وی دی د دەستی دا بت و د ئاگری
 جهنهمی دا ہہروہدر ئەو دی وی فہخوت ، وہچی یی خو
 ب ئاسنہ کی کوشت بت ئاسنی وی دی د دەستی دا بت
 و ہہروہدر ئەو د ئاگری جهنهمی دا دی زکی خو پی درپنت ﴿ .
 معنا : ئەو مروقی د دنیا یی دا خو بکوژت رۆژا قیامہتی
 د جهنهمی دا عہزابا وی دی ب وی رہنگی بت یی وی خو پی
 کوشتی .

۴- (بوخاری) ژ (ئەبوو سەعیدی خودری)
 فہ دگوہیژت ، دبیزت : جارہ کی پیغہمبەر - سلاف لی بن -
 دەرکەفتہ نقیژا جہژنا رہمەزانی یان یا حاجی یان ، پشتی ژ نقیژی
 خلاس بووی وەعزەک ل خەلکی کر وفەرمان ب دانا خییران
 ل وان کر ، وگۆت : ﴿ گەلی مروقان خییران بدەن ﴾ پاشی
 د بەر ژنکان را بۆری وگۆت : ﴿ یا معشر النساء تصدقن فإني
 رأيتكن أكثر أهل النار - گەلی ژنان خییران بدەن من
 دیت پتری یا خەلکی ئاگری ژ هەوہنہ ﴾ گۆتن : ژ بەر
 چ ئەی پیغہمبەری خودی ؟ پیغہمبەری - سلاف لی بن -
 گۆت : ﴿ تکثرن اللعن ، وتکفرن العشير ، ما رأيت من ناقصات
 عقل ودين أذهب للب الرجل الحازم من إحداهن ، یا معشر النساء

- هوين گهلهك له عنده تان ل خهلكي دكهن ، وقهنجي يا زهلامين خو
ژ بدير دكهن ، ومن نه ديتي به كيم عهقل و كيم دينهك زويتر
عهقلي زهلامه كي موكم خراب بكهت ژ ههوه گهلي ژنان ﴿
وگافا پيغه مبهري - سلاف لي بن - زفري به مال زهينه با ژنكا
عبدللاهي كوري مهسعوودي هاته نك پيغه مبهري - سلاف لي
بن - وگوتئ : نهى پيغه مبهري خودئ ، ته نه فرؤ فرمان ب دانا
خييران ل مه كر ومن هندهك چه كي هدى من دقيت نهز بكمه
خير ، به لي عبدالله يي دييژت : نهو وعه يالي وي ژ هه مي يان
هه ژيترن نهز في خيري د گهل بكمه ، پيغه مبهري - سلاف لي
بن - گوتئ : ﴿ صدق بن مسعود زوجك و ولدك أحق من تصدقت
به عليهم - كوري مهسعوودي راست دييژت ، يي ژ هه مي يان
هه ژيتر تو خيري د گهل بكمه زهلامي ته وعه يالي تهنه ﴾ .

ژ في حديسي ديته زانين كو سي گونهه دبنه نه گهرا
هندي كو ژن ژ زهلامان پتر بچنه جههنه مي :

نه زمان ره شي وبه حسي خهلكي وهاقيتنا وان وئفه فيقي يي
ديوانين ژنكانه .

وقه شارتنه قهنجي يي و ب تايه تي يا زهلامي ، چونكي ژنكي
هندي تو قهنجي يي د گهل بكمه گافا تشتهك ژ ته ديت بو وي يي

نہ خوش بت ، دیٰ نہوا بوری ہمی یی ژ بیر کہت و بیژت تہ
چ قہنجی ل منن نہ کرینہ !

ودسہردانابرنا زہلامان ، دیٰ بینی ژنہ کا کیم عہقل دیٰ شیت
ب فہند و فیل وئہ زمانیٰ خو یی حلی موکمتین زہلامی
گوہوڑپیت ، و بہری وی دہتہ گونہ ہی وی ئہ مری یا خودی ویا
دہیبابان .

فیجا نہو ژنکا بقیٹ خو ژ ناگری جہنہ می پاریژت دقت
گہلہک و گہلہک خو ژ فان ہەر سی گونہ ہان بدہتہ پاش ،
و گہلہک خیران ب مالیٰ خو بکہت ، وئہ گہر زہلامی وی یی
فہقیر بت نہو و عہیالیٰ وی ژ ہەر کہسہ کی دی پیتقیترہ
نہو خیرا خو بدہتی .

۵- (موسلم) ژ (عیاضیٰ موجاشعی) فہدگوہیزت کو
رؤژہ کی پیغہمبہری - سلاف لی بن - د خوتبہ کا خو دا : ﴿ اهل
النار خمسۃ : الضعیف الذی لا زبر له الذین ہم فیکم تبعاً لا یتبعون
أهلاً ولا مالاً ، والخائن الذی لا یخفی له طمع وإن دق إلا خانہ ،
ورجل لا یصبح ولا یمسی إلا وهو یخادعک عن أهلك ومالك ،
وذكر البخل أو الکذب والشنظیر الفحاش ﴾ .

مہعنا : خہلکی ناگری پیجن ، نہو ژی نہقنہ :

- ئەو مرۆفیی لاواز ، یی دژواری د حەقییی دال نك نەبت ،
وئەفە ئەو ه یی ب دویشە لانکی یا خەلکی رازی دبت ،
وبەری وی نه ل دنیا یی ئە نه ل ئاخەرەتی .

- ئەو مرۆفیی خیانهتکاری بو وی بوو یه تیبعەت ، لەو دی بینی
دلی خو دبه ته خیانهتی ئە گەر خو ئەو تشت یی بی بەها زی بت .
- وئەو زەلامی کاری خو کری به خاپاندنا خەلکی ، سپێدە
وئیفاران وی کارەکی دی نینه ژبلی فیلبازی و خاپاندنا خەلکی
د مال و حالی وان دا .

- وئەو مرۆفیی درەوی بکەت ، یان بی بەخیل بت ، ئەفە زی
ژ بەر فی کاری خو خو هیژای ناگری جهنهمی دکەت .
- وئەو مرۆفیی ئەخلاقەکی خراب هەبت ، سەرەدەری یا وی
د گەل خەلکی یا نه خو ش بت ، وئەزمانی وی د دەر حەقا
خەلکی دا یی بەردای بت ، فیجا ژ بەر فی سالو خەتی وی
خەلک خو ژ ی بکرن .

ئەفە زی ژ وان کەسانه یین هەژی عەزابدانا ب ئاگری
جهنهمی دبن ئە گەر خودی رهحمی پی نەبت ، و ل وان نه ئیتە
کەرەمی ، دو عا مه ژ خودی ئەو ئەو مه ژ شان رەنگە مرۆشان
پیارۆرت .

ناڤه روک

به رپه	بابه ت
۷	ده سپیک ئه و کارین گه ف ب ئاگری ل خودانیڼ وان هاتیسه
۱۱	کرن
۲۲	ترسا ب ئاگری د قورئانی و سوننه تی دا
۲۶	ترسا ژ ئاگری و حالئ وان که سین ژئ دترسن
۳۴	مفایی ترسا ژ ئاگری
۳۷	نوکه جههنهم ل کیفهیه ؟
۴۲	کویراتی یا جههنهمی و فره هی با وی
۴۵	ته به قین جههنهمی
۴۷	شویر هه وده رگه هین جههنهمی
۵۰	دژواری و گهرما جههنهمی
۵۴	هندهک کرپته شالوخه تین دی یین جههنهمی
۵۷	خوارن و قه خوارنا جههنهمی یان
۶۱	جلکین جههنهمی یان
۶۳	هندهک ره نگیڼ عه زابا جههنهمی یان

بەرھەمىن نقيسەرى

أ - ب زمانى عەرەبى :

- ١- الحافظ العراقي وأثره في علم الحديث ، الرياض ١٩٩٢ .
- ٢- المدخل لدراسة الأدب الكردي ، (جزآن) ، اسطنبول ١٩٩٣ .
- ٣- اعتقاد أهل السنة والجماعة للشيخ عدي بن مسافر (تحقيق ، بالاشتراك مع حمدي عبد المجيد السلفي) المدينة المنورة ١٩٩٨ .
- ٤- مختارات من أغنية الثلج والنار (بالاشتراك مع محمد أمين الدوسكي) دهوك ١٩٩٩ .
- ٥- تاريخ ماردين للشيخ عبد السلام المارديني (تحقيق ، بالاشتراك مع حمدي عبد المجيد السلفي) دهوك ٢٠٠٢ .
- ٦- مذكرات الجاسوس الإنكليزي همفر في الميزان ، (مع مالك بن حسين) دهوك ٢٠٠٢ .
- ٧- شرح ديوان الشيخ الجزري ، للملا عبد السلام الجزري ، تحقيق ، دهوك ٢٠٠٤ .

- ۸ - تاريخ الأنساب ، للأمير صالح بك الشيرواني ، تحقيق ،
۲۰۰۴ .
- ۹ - جواهر المعاني في شرح ديوان أحمد الخاني ، ۲۰۰۵ .
- ۱۰ - حول نسب الشيخ عدي بن مسافر ومعتقده ، بالاشتراك مع
الشيخ حمدي السلفي ، ۲۰۰۴ .

ب - ب زمانى كوردى :

- ۱۱ - مه لايى باته بى وبهره مې وى (د گهل محسن دۆسكى) چاپا
ئىكى ۱۹۹۶ ، چاپا دووى ۲۰۰۶ .
- ۱۲ - ئىخوان د تەرازى بى دا ، چاپا ئىكى ۱۹۹۶ ، چاپا دووى
۱۹۹۹ .
- ۱۳ - ئەلندا مه (ديوانا شعرى يه) چاپا ئىكى ۱۹۹۸ ، چاپا
دووى ۲۰۰۵ .
- ۱۴ - مه لا عەلى بى بەرۆشكى وبهره مې وى ، دھۆك ۱۹۹۹ .
- ۱۵ - سەيفى بى شۆشى وبهره مې وى (د گهل محسن دۆسكى)
دھۆك ۱۹۹۹ .
- ۱۶ - ديوانا سەردائى بى وانى ، دھۆك ۱۹۹۹ .
- ۱۷ - واقعى ئىسلامى چاوا چارەسەر بکەين ؟ دھۆك ۲۰۰۰ .

- ۱۸- ديوانا مەلایى جزیرى (بەرھەفكرن ۋقەوژارتن) چاپا ئىكى
۲۰۰۰ ، چاپا دووى ۲۰۰۵ .
- ۱۹- فقھى نقيزى د شریعەتى ئىسلامى ۱۵ ، دھۆك ۲۰۰۱ .
- ۲۰- پەرۋەردەيا ئىسلامى ، بۇ قویناغا سەرھەتایى ، ۋەرگىرانە ،
ھەقلىر ۲۰۰۰ و ۲۰۰۱ و ۲۰۰۵ .
- ۲۱- ژيانامەيا پیغەمبەرى خودى ، دھۆك ۲۰۰۲ .
- ۲۲- د گەل مروقیین خودى ، دھۆك ۲۰۰۲ .
- ۲۳- چل حەدیسین ئىمامى نەۋەۋى ، دھۆك ۲۰۰۲ .
- ۲۴- ئىمام موحەممەدى كورى عەبدلۋەھھابى ۋچەند نقيسینە كین
ۋى ، دھۆك ۲۰۰۲ .
- ۲۵- سەرھەتایىین پیغەمبەران ۋمللەتین بۆرى ، (سى بەرگە)
دھۆك ۲۰۰۲ .
- ۲۶- تەفسیرا قورئانا پیرۆز (ۋەرگىرانە) دھۆك ۲۰۰۴ .
- ۲۴- كورى من ئەقەیە دینی تە ، دھۆك ۲۰۰۴ .
- ۲۵- یووسف ۋزلەيخا یا سەلىمى ھیزانى ، (بەرھەفكرن
ۋقەوژارتن) دھۆك ۲۰۰۴ .
- ۲۶- لەیلا ۋمەجنوون یا حارثى بدلیسى ، (بەرھەفكرن
ۋقەوژارتن) ، دھۆك ۲۰۰۴ .

- ۲۷ - ل دۆر ئەدەبىي كىتابى ل سەدسالان نۆزدى ۋىيىستى زايىنى ،
ھەقىلىر ۲۰۰۴ .
- ۲۸ - دىوانا گازيا بەلەنگازا يا مەلا بەشىرى بەدەۋى ،
(بەرھەڭكەرن) ، دھۆك ۲۰۰۴ .
- ۲۹ - دىوانا داھى يا مەلا نەذىرى بەدەۋى (بەرھەڭكەرن) ، دھۆك
۲۰۰۴ .
- ۳۰ - مەۋقى بەرى دىۋۆكى (ۋەرگىران) ۲۰۰۵ .
- ۳۱ - قورئان وزانىنا نوى ، چاپا ئىكى ۲۰۰۴ ، چاپا دوۋى
۲۰۰۶ .
- ۳۲ - باۋەرى يا تەۋھىدى ، يا د. صالح الفوزان ، ۋەرگىرانە ،
۲۰۰۵ .
- ۳۳ - ژن ل بەر سىبەرا ئىسلامى ، دھۆك ۲۰۰۵ .
- ۳۵ - مەم وزىن ، ئەھمەدى خانى ، بەرھەڭكەرن ، ۲۰۰۵ .
- ۳۶ - مەلا سەئىدى نوورسى ۋكىتبا ۋى باۋەرنامەيا من ژ ھەردو
مەدرەسەيىن بەلايى ، بەرھەڭكەرن ۋەرگىران ، ۲۰۰۵ .
- ۳۷ - چاۋا دى بىيە مەۋقەكى دلشاد ، يا د. عائىش القرنى ،
ۋەرگىرانە ، دھۆك ۲۰۰۶ .
- ۳۸ - ژ سالۆخەتەين خوداپەرىسان ، يا عمر التلمسانى ،
ۋەرگىرانە ، دھۆك ، ۲۰۰۶ .

- ۳۹ - ل بەر سىبەرا خودى ، دھۆك ۲۰۰۶ .
- ۴۰ - مرن و ژينا بەرزەخى ، دھۆك ، ۲۰۰۶ .
- ۴۱ - جەننەم ۋارى پەشيمانان ، ۲۰۰۶ .
- ۴۲ - فەرھەنگا گۆتن و كرىارين نەدورست ، دھۆك ، ۲۰۰۶ .
- ۴۳ - جيهانا خەونان ، دھۆك ، ۲۰۰۶ .
- ۴۴ - د گەل پىغەمبەرى ، دھۆك ، ۲۰۰۶ .